

Az 1992. év zsidó krónikája

január hónap

január 2.

Meghalt Gallai Tibor Kossuth-díjas matematikus, az MTA tagja, a Matematikai Kutatóintézet nyugalmazott tanácsadója, a BME tanszékvezető egyetemi tanára, az Abonyi utcai Zsidó Gimnázium egykori legendás tanára.

január 6.

Megkezdődött a Hunyadi téri templomkörzet épületeinek rekonstrukciója, az újjáavatásra 1992. március 20-án került sor.

január 6-10.

Jeruzsálemben nemzetközi történész konferenciát rendeztek a spanyolországi kiűzetés 500-ik évfordulója alkalmából.

január 8.

„Gazdasági és hivatali visszaélések a Magyar Rádióban” címmel sajtótájékoztatót hívott össze Rózsa T. Endre, Antall József miniszterelnök jelöltje a rádió alelnöki posztjára. (R.T.E. a zsidó nemzetiségi szövetség képviselője, valamint a Mazsike tisztségviselője is volt ebben az időben.) A Szabó Ervin Könyvtár központi épületében tartott sajtótájékoztatón elhangzott, nem bizonyított rágalmozásokért később fegyelmi eljárást indítottak Rózsa T. ellen. A Mazsike elnöksége foglalkozott az ügygel, Rózsa T. pedig az elnökség őt elmarasztaló állásfoglalása miatt a szervezetben betöltött tisztségéről lemondott. A Szombat 1992/5. számában Gadó János „Hogyan lesz valakiből Scharf Móric? Adalékok a Rózsa T.-ügyhöz” című írása foglalkozott az esttel, valamint interjúrészlet olvasható az „Új folyosó” című rádiós folyóirat Rózsa T. Endrével foglalkozó számából”. (4-6. p.).

január 9.

1. „Vállalás és mentés” címmel Domonkos István tartott előadást a Deák téri Evangélikus templomban. Az előadásra a Keresztény - Zsidó Társaság „Lelki ellenállás” sorozatában került sor.
2. Meghalt Takács Etel pedagógus-nyelvész (1921-1992). Az óbudai izraelita temetőben Szabolcsi Miklós búcsúztatta.

január 10.

Az ORFK nyomozást rendelt el Györkös István és négy társa - három fia, és egy unokaöccse - ellen közösség elleni izgatás, valamint lőfegyverrel való visszaélés miatt. Az 1992. január 14-én tartott házkutatások nagymennyiségű fasiszta propaganda írományt, valamint magyar és orosz gyártmányú katonai felszerelési tárgyakat találtak a lakásokon. A kihallgatásokon kiderült, hogy 1991-ben Györkös és társai illegálisan alakították meg a „Magyar Nemzetiszocialista Akciócsoport” elnevezésű társaságot. Fő tevékenységük az USA-ban előállított fasiszta röpiratok és plakátok terjesztése volt. 1991. január-október között bizonyítottan nyolc alkalommal az ország különböző pontjain terjesztettek, és ragasztottak röplapot. Mivel a nyomozás azt állapította meg, hogy a társaság tevékenysége nem irányult a Magyar Köztársaság alkotmányos rendjének megváltoztatására, a vádlottak szabadlábban védekezhettek.

január 12.

Megnyílt Lukács Ágnes festőművész kiállítása a Chagall Galériában "Auschwitz, női tábor" címmel. A kiállítást Szilárd Gyula iparművész nyitotta meg.

január 13-20.

A WIZO 20. világkongresszusát Tel-Avivban rendezték meg. A volt kommunista országokból először vettek részt nagyobb számban küldöttek. A magyarországi szervezet először vett részt a WIZO nemzetközi kongresszusán. Vadas Vera, a WIZO magyarországi szervezetének vezetője irányította a magyar küldöttség munkáját. A kongresszus kiemelt témája volt a zsidó nők szerepe a hagyományok átörökítésében, továbbá az izraeli bevándorlók beilleszkedésének előmozdításában.

január 14.

1. A győri városi ügyészség július 14-ére készítette el a vádiratot Györkös István és négy társa ellen.
2. A Magyar Televízió vallásos soros negyedórája, az "Utódok reménysége" a magyarországi zsidó sajtótermékeket mutatta be.

január 17.

Raoul Wallenbergről nyílt kiállítás Berlinben.

január 18.

1. Göncz Árpád köztársasági elnök és Szabad György házelnök is részt vett a budapesti gettó felszabadulásának 47. évfordulóján a Dohány utcai zsinagóga kertjében rendezett megemlékezésen.
2. Claude Grumberg „Szabad zóna” című darabját mutatták be a budapesti Katona József Színházban.

január 19.

A Mazsike Klubban (Garay. u. 48.) Papp Éva tartott tájékoztatót finnországi zsidó közösségek helyzetéről.

január 20.

1. Yad Vasem kitüntetést kapott Mattyasovits Istvánné és Ferenczi Béni özvegye. A Mazsihisz Síp utcai székházának Dísztermében Dávid Krausz izraeli nagykövet adta át az oklevelet, és az emléklakettet.
2. A Wannsee-i konferencia 50. évfordulóján Helmut Kohl német kancellár emlékhelyé avatta a Wannsee-i villát, a tanácskozás színhelyét.

január 21.

A Fák újéve alkalmából a MAZSIKE kecskeméti csoportja ünnepséget rendezett.

január 24-31.

A zsidó médiumok IV. kongresszusát Jeruzsálemben rendezték meg. A 32 ország 300 delegátusa között a magyarországi zsidó médiát az Új Élet főszerkesztője, Kardos Péter főrabbi képviselte. A Szombat című folyóiratban 1992/3 számában Várai Emil tudósítása jelent meg a tanácskozásról „Beszámoló egy jeruzsálemi konferenciáról” címmel (3, 28-29. p.).

január 27.

Ranschburg Ágnes pszichológus "Az árnyék" címmel tartott előadást a Mazsike Klubban.

január 29.

Ember Judit filmrendező a Mazsike vendégeként „A művész és a téma találkozása” címmel tartott előadást.

Januárban avatták fel a 2. világháború zsidó és nem zsidó áldozatainak közös emlékművét Nagykállón és Hajdúböszörményben. Az utóbbi helyen Varga Imre szobrászművész alkotása áll. Mindkét megemlékezésen jelen voltak a debreceni hitközség képviselői is. Az avatáson a kormány tagjai, Bod Péter Ákos és Siklós Csaba miniszterek is megjelentek és beszédet mondtak.

Az orosz zsidók kivándorlásáról forgatott dokumentumfilmet Sipos András és Surányi András „Alija” címmel.

A Buksz című folyóirat 1992/1. számában megjelent Turán Tamás „Minden zsidó címe” című cikke a lubavicsi haszid mozgalomról, illetve a magyarországi központ „Egység” című lapjának zsidó nevelési missziójáról. (70-73. p.).

A Soproni Szemle 1992/1. számában H. Elek Mária „Állásépítés - halálmars – Lichtenwörth” című tanulmánya jelent meg (32-44. p.).

A Kritika 92/1. számában Gerő András közölt tanulmányt „Zsidó utak - magyar keretek a XIX. Században” címmel. (31-33. p.).

A Világosság 1992/1. száma zsidó tárgyú tematikus összeállítással jelent meg. Megjelent Foucault, Michel: „Életben hagyni és halálra ítélni. - A modern rasszizmus gyökerei” (ford: Ádám Péter) (45-53. p.); Karsai László: „Magyarország a Holocaust után” (54-59. p.); Varga László: "Zsidókérdés 1945-1956" (62-67. p.); Pelle János: „Vérvád Mátészalkán. - Az újjáéledt hisztéria” (68-79. p.) című írása.

A 2000 című folyóirat 1992/1 számában „Sztójay Döme Lakásügy-éről” írt tanulmányt Karsai László (50-51. p.).

Az Eszmélet 1992. (13-14.) számában Staub Ervin tanulmánya jelent meg „A népirtás és a tömeggyilkosság kulturális-társadalmi és pszichológiai eredete” címmel.

A Szombat 1992/1 számában Lugosi Viktória készített interjút „Zsidó börtönmisszió – Beszélgetés Kardos Péter főrabbiával” címmel (9. p.). Ugyanitt olvasható Litván György „Szellemi progresszió a századelőn – A zsidóság szerepvállalása a társadalmi-politikai modernizációért vívott küzdelemben” című tanulmánya. Ebben a számban indult vita Halländer György és Komoróczy Géza professzor között a héber nyelvről. Halländer György „Nem volt nyelv a héber! Nyílt levél Dr. Komoróczy Gézához”; és Komoróczy Géza: „Élő nyelv, holt nyelv, szent nyelv” című írásával (34-36.p.). Holländer György: „Egy kijelentés, és ami mögötte van. Vízontválasz Komoróczy Gézának a héber nyelvről” című írás a Szombat 1992/2. számában jelent meg (30-31. p.).

A Vigília 1992/1. számában Tillmann József Attila „A magunkban megfeszített másik” című tanulmánya olvasható (62-63. p.).

február hónap

február 1.

Nagykátán jótékonyági est rendezésével indítottak gyűjtést a második világháború áldozatainak szánt emlékmű felállítására.

február 3.

1. A Tel-Aviv kertvárosa, Givatayim küldöttsége testvérvárosi kapcsolatok kiépítése céljából érkezett Szegedre.

2. Hatályba lépett a magyar-izraeli szabadkereskedelmi megállapodás.

február 4.

Miklós Árpád MDF-es képviselő a parlamentben interpellált azért, mert a parlament újságstandján nem helyezhették el a „Hunnia” című szélsőjobboldali szellemiségű folyóiratot. Fodor Gábor, a parlament Emberjogi és Kisebbségi Bizottságának elnöke válaszában elmondta, hogy fél évvel ezelőtt, a Hunnia 18. számának megjelenése után hívta fel az országgyűlés informatikai főosztálya vezetőjének figyelmét a lap fasiszta szellemiségére. Miklós ezek után elmondta, hogy a Hunnia 18. számát egy bírósági felhatalmazás nélküli házkutatás során elkobozták, valamint az előfizetők névsorát is elvitték.

február 6.

A Keresztény - Zsidó Társaság második közgyűlését Budapesten, a Március 15. tér 8-ben rendezte meg. A Szombat 1992/4 száma beszámolót közölt a közgyűlésről (12. p.). A Társaság első éves beszámolójának elfogadása után új tisztségviselőket választottak. Az új elnökség: Bakos Lajos, a ZSVK Kelet-európai alelnöke, Dankó László kalocsai érsek, ifj. Fasang Árpád, a Magyar UNESCO főtitkára, Ghiczy György KDNP parlamenti képviselő, Hegedűs Lóránt református püspök, Iványi Gábor SZDSZ képviselő, Landeszman György, vezető főrabbi, Neumark Tamás főorvos, Raj Tamás főrabbi, Ranschburg Ágnes pszichológus, Reviczky Ádám ügyvezető elnök, Singer Ödön főrabbi, Schweitzer József társelnök főrabbi, Szécsi József főtitkár, katolikus világi teológus, Szentágothai János társelnök akadémikus, Tóth Sándor KDNP képviselő, Várszegi Asztrik pannonhalmi főapát, Zala Tamás történész.

február 11.

Ország Lili kamara kiállítását a nyíregyházi MórícZ Zsigmond Színházban rendezték meg. A kiállítás Bock: „Hegedűs a háztetőn” című darabjának bemutatójához kapcsolódott.

február 12.

1. A Budapesti Filmszemlén szakmai közönség előtt bemutatták Tari János "Messze, mint Makó Jeruzsálemtől" című hatrészes dokumentumfilmjét. Október elején a 400 nevezett film közül Tari filmje az első díjat nyerte a New York-i filmfesztiválon.

2. A parlamentben Gadó György SZDSZ-es országgyűlési képviselő interpellált a szélsőjobboldal előretöréséről és az antiszemita sajtójelenségekről. A miniszterelnök nevében Für Lajos válaszolt: pánikkeltéssel vádolta Gadót, és megemlítette, hogy jelenleg is hat neonáci ügyben folyik bírósági eljárás. Kónya Imre (MDF) és Gáspár Miklós (KDNP) is Gadót marasztalta el. Pető Iván (SZDSZ) viszont a kormányt, amely a konkrét esetektől nem határolja el magát.

február 13.

1. Pinchasz Golan (Goldstein Endre) izraeli festőművész kiállítását rendezték meg a Vigadó Galériában. A holocaust emlékére rendezett kiállítást Dávid Krausz izraeli nagykövet nyitotta meg, Kratochwill Mimi művészettörténész a festőművész munkásságát méltatta.

február 20-21.

Katolikus - Zsidó konferenciát rendeztek Budapesten a Mazsihisz Síp utcai Székházában. Az International Jewish Committee for Interreligious Dialogue (olasz, amerikai, svájci és izraeli) küldöttségéhez csatlakozott a Mazsihisz is. A Mazsihisz épületében, fennállása óta először került sor magas szintű katolikus egyházi személyiségek és zsidó vezetők találkozására. Ott volt Angelo Acerbi pápai nuncius, Paskai László esztergomi érsek, továbbá a püspöki kar több tagja is.

február 24.

A Mazsike Klubjában Tóth Sándor újságíró, országgyűlési képviselő tartott előadást „Scheiber Sándor és Bálint Sándor” címmel.

február 27.

A Társadalomtudományi Társaság „Egyházak, vallások, nemzeti identitás” címmel rendezett vitát a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemen. A vitaindító előadásokat Benda Kálmán történész és Jelenits István piarista lelkész tartották. Felkért hozzászólók Fabinyi Tibor teológus, Gergely Jenő történész és Németh G. Béla irodalomtörténész professzorok voltak, a vitát Komoróczy Géza történész professzor vezette.

Februártól Tehila-mozgalom kéthetente indított szakmai továbbképző utakat Izraelbe. A résztvevőknek csak az utazási költséget kellett fedezniük. A programban 25-45 évesek vehettek részt.

Németország nagykövete, Alexander Arnot a Rabbiképző Intézetbe látogatott. Schweitzer József igazgató ismertette az intézmény történetét, és működését. A látogatók megtekintették a könyvtár Prágai külön-gyűjteményét. Az itt elhelyezett könyvek abból a gyűjteményből valók, amelyet 1944-ben az Eichmann-kommandó elrabolt egy később Frankfurtban létesítendő zsidókutató központ számára, de Prágánál nem tudták tovább vinni. A gyűjtemény 1989-ben került vissza az Országos Rabbiképző Intézetbe az Oktatási Minisztérium és a Soros Alapítvány anyagi támogatásának köszönhetően.

Februárban avatták fel az Idősek Klubját a Hegedűs Gyula utcai körzetben. A klub létrehozásához a Bzsh és a Joint biztosította az anyagi forrásokat. A klub vezetője Korányi Zsuzsa lett.

A Kassai zsinagógában adott hangversenyt Rabbiképző Goldmark kórusa február elején.

A Mazsike februári elnökségi ülésén hozta létre az Egyenlőség Alapítványt. Az alapítvány célja a zsidó kultúrát és tudományt szolgáló irodalmi és művészeti tevékenység támogatása, fiatal tehetségek felkutatása.

Február elején jelent meg az USA külügyminisztériumának éves emberjogi jelentése, melyben a Magyarországot elemző rész foglalkozott egyes vezető politikusok vélt antiszemitizmusával.

Feladták magukat a Salgótarjáni úti használaton kívüli zsidó temető fosztogatói: két hajléktalan valamint a temető gondnoka és élettársa.

Február közepén látogatott Magyarországra Zvi Hoffmann, a Leumi Hitelbank igazgatóságának tagja.

Izraelben a „Magyarul beszélők klubja” országos irodalmi versenyt szervezett. A Natanyaban rendezett döntőn jelen volt Görög János magyar nagykövet is.

A Buksz 1992/2. számában Konrád György tanulmánya jelent meg „Sabbatai Zwi - Messiás? Szélhámos? Művész?” címmel (262-264. p.).

A Szombat 1992/2 számában Udvarhelyi András Mrávik Lászlóval készített interjút „Elrabolt műkincsek sorsa” címmel (10-13. p.). Endreffy Zoltán „A zsidó-keresztény párbeszéd” lehetőségét kutatta, Magén István festőművésszel Tímár Éva beszélgetett „Ki kérdezett téged?” címmel (36-40. p.). A Szombat 1992 január közepén kerekasztal-beszélgetést hívott össze a Muszoe, a Macisz, a Mazsihisz és a Mazsike részvételével egy zsidó csúcsszerv létrehozásáról, de a meghívottak közül csak az utóbbi kettő jelent meg. Erről a lap „Félkerekasztal” címmel közölt tudósítást (4. p.).

március hónap

március 1.

A Wesselényi utcai Amerikai Alapítványi Iskolában a „zsidó vallási ortodoxia” elhatalmasodása miatt hírek szerint tanárok sztrájkoltak. Zoltai Gusztáv cáfolta a hírt, ám annyit elárult, hogy tanácskozást tartottak - mint mondta - belső vallási, egyházi kérdésekről. Hanák Péter, az iskola igazgatója sem cáfolni, sem megerősíteni nem volt hajlandó a sztrájk tényét. Az iskola létrejöttét az Amerikában élő, ultra ortodox milliárdos, Albert Reichmann és fivére anyagi támogatása tette lehetővé 1989-ben.

március 4.

1. Egészségügyi együttműködési megállapodást írt alá Surján László magyar, és Ehud Olmert izraeli egészségügyi miniszter.
2. Csaknem 100 tagú amerikai zsidó közösség látogatott Pápára az egykori pápai közösség vezetőjének, Jakov Grünwald halálának 51 évfordulójára. A New York-i Pápai Hitközség élén most a Grünwald főrabbi unokája áll, aki a tanítványaiból, illetve hittestvéreiből álló delegáció vezetőjeként látogatott Pápára. A küldöttséget vendégül látta a város polgármestere és a pápai hitközség közössége.

március 6-7.

„A kisebbségi és emberi jogok helyzete Magyarországon” címmel kétnapos konferenciát rendezett a Fővárosi Közgyűlés, a Raoul Wallenberg Egyesület és a Friedrich Ebert Alapítvány. A megnyitón jelen volt Göncz Árpád köztársasági elnök, Demszky Gábor főpolgármester, és Ian Martin, az Amnesty International főtitkára is. Előadást tartott Konrád György író, Fodor Gábor parlamenti képviselő, Raj Tamás főrabbi, Karsai László történész, Miklós Ilona, Csalog Zsolt író, Gergely András történész és Haraghi Éva.

március 7.

A Mazsike tisztújító közgyűlésén Kádár Ivánt választották elnökül, helyettese V. Bálint Éva lett. Gazdasági ügyvezető: Hajósné Vértes Antónia. A vezetőség tagjai: Bányai László, Bollmann Györgyi, Bokor Judit, Fekete László, Gergely István, Korányi László, Landor Károly, Magén István, Raj Tamás, Rajki András, Simonyi Péter, Szilárd Gyula, Virág Teréz.

március 8-9.

„Magyarországi tankönyvek zsidóság-képéről” rendeztek konferenciát a Városházán. Az előadók Raj Tamás főrabbi, Karsai László és Bokor Judit történészek voltak.

március 9.

Tel-Avivban 78 éves korában elhunyt Menachem Begin (1913-1992), Izrael miniszterelnöke 1977-1983 között. 1979-ben megosztott Nobel-békedíjat kapott a Camp David-i békeszerződés megkötéséért Anvar Szadat egyiptomi elnökkel.

március 12.

A Magyarországi Zsidó Szociális Segély Alapítvány új kuratóriumot választott. A kuratórium tagjai: V. Bálint Éva, Friedmann Gábor, Bányai László, Talyigás Katalin, Vajda András, Virágh Teréz.

március 15.

1. A Columbia Egyetem Pizmon énekkara adott hangversenyt a zuglói zsinagógában.
2. Szilárd Gyula iparművész kiállítása nyílt meg a Wesselényi utcai Amerikai Alapítványi Iskolában "Ami minket összeköt" címmel.

3. Pro Cultura Hungarica kitüntetést kapott Rónai András, az izraeli Nemzeti Színház, a Habima magyar származású örökös tagja, a Radványi Géza által rendezett „Valahol Európában” című klasztikus film egyik gyermek főszereplője: Ficsur. A kitüntetést Tel-Avivban Görög János magyar nagykövet adta át.

március 17.

Schweitzer József főrabbi tartott előadást a Keresztény Ökumenikus Társaság szervezésében a Felsőerdősor u. 5. szám alatti Metodista imateremben „A messianizmus a zsidó vallásban” címmel.

március 17-25.

Zsidó film, zene és képzőművészeti sorozat indult a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen. Műsoron szerepeltek többek között az „Exodus”, és Claude Lanzmann „Shoah” című filmje, fellépett a Budapester Klezmer Band, megnyílt az Ájin-csoport tárlata.

március 19.

A debreceni Zsidó Nőegylet 135 éves fennállásának megünneplésére a Purim ünnepét választotta. Az ünnepi előadást Gergely Judit, a DOTE Gyógyszertani Intézetének professzorasszonya tartotta a Bajcsy-Zsilinszky utca 26. szám alatti klubban. Szólt a szociális és karitatív tevékenységről, valamint a Habonim Dror és a Bné Akiva szervezetek feladatairól is.

március 19-21.

„Pluralizmus és tolerancia” címmel rendezett nemzetközi konferenciát a Konrad Adenauer Alapítvány és a B,nai B,rith Budapesten a Régi Városháza épületében. Korányi László, a B,nai B,rith budapesti páholyának elnöke, Marshall Miklós főpolgármester-helyettes, Surján László KDNP elnök és Hanna-Renate Laurien, a CDU politikusa tartott előadást.

március 22.

A Zsidó Kultúra Napját a Marcibányi téri Művelődési Központban rendezték. Az ünnepséget Raj Tamás nyitotta meg. Fellépett a Budapester Klezmer Band, Szombat folyóirat irodalmi estjén Konrád György, Székely Magda, Ember Mária, Bárdos Pál és Mezei András olvasott fel műveiből. Levetítették „Az utolsó exodus” című filmet, a Fekete Doboz videó vetítését előadás követte a szefárd költészet virágkoráról. Élő zenetörténet címmel George Hirschfeld angol főkántor tartott előadást, látható volt az Ájin-csoport kiállítása.

március 23.

1. Randolph L. Braham professzor tartott előadást az MTA Judaisztikai Kutatócsoport szervezésében az ELTE Tanári Klubjában (Bp. Szerb. u. 21/23. 1. em.) „Neo-nazi revisionism. Historical, Political and Legal Implications” címmel.

2. Az Amerikai Alapítványi Iskola diákjai az Erkel Színházban Judit Grünfeld „Shefford” című musicaljét adják elő Kerényi Miklós Gábor rendezésében. A darab egy zsidó hitközségi iskola történetét meséli el az evakuáció idején.

március 24.

Az MTA Judaisztikai Kutatócsoport rendezésében Frigyesi Judit, a princetoni egyetem tanára öthetes kurzust vezetett „A kelet-európai zsidóság különös zenei stílusa - Lebegő ritmus” címmel az ELTE BTK előadótermében. Frigyesi Judit az előadásorozat anyagát 1977-ben kezdte el gyűjteni az MTA Zenetudományi Intézetében Laki Péter segítségével. A kutatás Szabolcsi Bence nyomdokain haladva az erdélyi zsidó zenét, valamint a klezmert is felölelte.

március 25.

A Zsidó Gimnázium Baráti Társaság márciusban tartotta közgyűlését. A Mazsihisz vezetősége úgy foglalt állást, hogy semmiképpen nem mond le az Abonyi utcai iskoláról - ma Radnóti Miklós

Gimnázium. Megválasztották az új tisztségviselőket. Díszelnök: Tauber László (USA), elnök Knoll József akadémikus, főtitkár Gál Dezső professzor.

március 31.

1. Túlélő kanadai állampolgárok, valamint a Magyar Auschwitz Alapítvány közreműködésével emlékkövet állítottak Balfon az 1945. március 31-én lemészárolt 183 zsidó áldozat emlékére. Az avatást követő történész konferenciát Ormos Mária akadémikus nyitotta meg, majd a 20 tagú osztrák történész küldöttség nevében Klaus Lohrmann zárta be. Az emlékkövet Szentágothai János avatta fel. Az eseményről Szita Szabolcs történész készített beszámolót a Soproni Szemle 1992/2 számában „Tudományos konferencia és emlékkő-avatás” címmel (381-382. p.). A konferencián elhangzott előadások egy része megjelent a Soproni Szemle 1992/4. számában, illetve az Arrabona évkönyvben.

2. Ötszáz évvel ezelőtt, 1492. március 31-én űzte ki Ferdinánd és Izabella spanyol uralkodó pár a zsidókat Spanyolországból. Az évforduló alkalmából Chaim Herczog izraeli államelnök Madridba látogatott, ahol a megbékélés jegyében János Károly spanyol királlyal együtt fogadták a rabbi áldását a madridi zsinagógában. A király ünnepélyesen semmissé nyilvánította elődei 1492-es zsidókat kitiltó rendeletét, amely jogilag 1968-ig érvényben volt, csak akkor vonták vissza.

Márciusban nyitotta meg kapuit a Ben Yehuda Zsidó Oktatási és Nevelési Alapítvány 60 személyes óvodája Budapesten, a XIV. kerületben az Ungvár utca 12-ben. Az intézmény működését a Bzsh, a Joint és a NAAMAT (a dolgozó nők izraeli érdekvédelmi szervezetének 1990-től létező magyarországi szervezete) is támogatta.

Március elején kiállítás nyílt Pécsen a Budapesti Zsidó Múzeum anyagából.

A "Szeretkórház Műszerezettségének fejlesztéséért alapítvány" gyűjtést indított a kórház fejlesztéséért.

A Vasvári Pál utcai zsinagóga rabbija Baruch Oberlander lett márciustól.

A 250 fős miskolci hitközség kanadai támogatással rituális fürdőt épített a régi, templomtól távollévő rituális fürdő helyett. Benjamin Züsman kanadai rabbi segített ezúttal is, mint korábban már a konyha felújításában és a zsidótemető bekerítésében.

A bajai zsidóság emlékeit a Budapesti Zsidómúzeumba szállították.

A váci Magyar-Izraeli Baráti Kör a váci zsinagóga helyreállítására alapítványt hozott létre. A helyreállított épület izraeli - magyar kereskedelmi és kulturális centrum lehetne a tervek szerint.

A Szombat 1992/3 számában Majsai Tamás református lelkésszel Kroó György készített interjút „Konfrontálódtam a teológiai zsidóellenességgel” címmel (8-9. p.). Az „Utódok reménysége” című zsidó vallási televíziós műsorról Szántó T. Gábor beszélgetett a szerkesztővel, Kármán Györggyel (10. p.). Gadó János „Szabadkai zsidók háború előtt - háború után – háború alatt” címmel készített riportot (18-19. p.). Vadász Ferenc „Látogatóban egy magyar zsidó írónál” címmel a 94 éves Sásdi Sándorral beszélgetett (40-41. p.). Ugyancsak az 1992/3 számban jelent meg Turán Tamás „Egy 'járóbeteg' panaszai - Nyílt levél Zoltai Gusztávhoz, a Mazsihisz és a Bzsh ügyvezető igazgatójához” címmel (6-7.p.) a magyarországi "zsidókérdés végleges megoldásáról". A cikkre több reagálás is érkezett a Szombat 1992/4. számában. Magén István „Utaljuk-e kórházba a járóbeteget? Gondolatok Turán Tamás cikke nyomán”; Naftali Kraus „Egy „pszichiáter diagnózisai”; Lazarovits Ernő „Röfűá sölémá! Nyílt levél egy „terápiára” szoruló betegnek” címmel szólt hozzá Turán cikkéhez (4-7. p.). Turán Tamás viszontválaszai ugyanennek a lapszámnak 8-9 oldalán jelentek meg.

Markis, Simon: „Babel és az orosz-zsidó irodalom" című tanulmányát közölte a „Nappali ház" című folyóirat 1992. 3. száma.

A Századok 1992/1. számában Varga László „Zsidó bevándorlás Magyarországon" című (59-79. p.), illetve Jacob Katz „Chátám Szófér életrajzához" című tanulmánya jelent (80-112. p.).

április hónap

április 1.

1. Radnóti Miklós Gimnázium további sorsáról tárgyalt a Mazsihisz, az ELTE és a gimnázium vezetősége. A Mazsihisz márciusban bejelentette, hogy élve a kárpótlási törvényben biztosított jogával, az épületet visszaigényli. Nem sikerült egyezsége jutni.

2. Az MTA Judaisztikai Kutatócsoport vendégeként Meir Ayali, a haifai Héber Egyetem nyugalmazott Talmud-professzora tartott előadást „Responsumok a vészkorszakból" címmel az ELTE BTK Dísztermében. A professzor másnap „Hálákha és agáda: illusztrációk a Peszah Haggadához" címmel adott elő az ELTE BTK-n.

április 2.

A NÜB lichtenwörthi táborcsoportja egynapos zárándokutat szervezett Lichtenwörthbe és Wienerneustadtba.

április 4-6.

A Goethe Intézet által rendezett konferenciát az intézet Andrassy u. 24-ben lévő Székházában tartották. A Theater-Gastspiel vendégjátéka négy alkalommal mutatta be Adriana Altaras: „Jontetteff - Egy ünnepnap dibbukjaimmal" című művét a Merlin Színházban. Kétnapos kollokvium foglalkozott a „Zsidó identitás magyar - német tapasztalatok" témakörével, és a közelmúlt eseményeivel. Barbara Sietz és Dr. Stephan Dreyer a Goethe Intézet nevében, Korányi László pedig a Bnai Brith képviselőjében köszöntötte a tanácskozást. Az április 4-i első nap témája a múlt feldolgozása volt. A vitát Szabó Miklós történész vezette. Előadást tartott: Komoróczy Géza „Felejtés, megbékélés, elfojtás, feldolgozás: a nemzet büszkesége vagy a múlttal való kritikus szembenézés"; Karsai László „Holocaust-viták a magyar sajtóban 1988-1992"; Detlev Clausen (Frankfurt): „Együttélés a hóhér házában. Zsidók és németek közötti kapcsolatok 1945 után"; Wolfson, Michael (München) „A múlt, mint eszköz" címmel hangzottak el előadások. Az április 5-i második nap a zsidó identitásokról szólt, a témavezető Komoróczy Géza volt. Előadások: Kugelmann, Cilly (Frankfurt): „Német zsidók, zsidók Németországban. A zsidók helyzete a Német Szövetségi Köztársaságban"; Erős Ferenc: „A magyarországi zsidó identitás szerkezete a 80-as években"; Virág Teréz: „Identitás és társadalom a pszichoanalízis tükrében". A kollokvium kerekasztal-beszélgetéssel zárult, a vitát Hanák Péter vezette, részt vett Dalos György és Adriana Altaras is.

április 5.

A Mazsihisz és a Bzsh március 30-i közgyűlésén Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató és Hajabács Júlia gazdasági főtanácsadó beszámolóját hallgatták meg az 1991-es zárszámadásról, majd elfogadták az 1992-es költségvetést. Befejeződött a Hősök templomának teljes rehabilitációja, folytatódott a Dohány utcai templom felújítása, amihez az állam 1991-ben 60, 1992-ben 70 millió forinttal járult hozzá. A közgyűlés döntött a Bzsh tulajdonában lévő berlini lakóház eladásáról. A befolyó 150 millió forintot az ügyvezető igazgató bejelentése szerint a Salgótarjáni úti temető rendbehozatalára, valamint a Síp utcai székház korszerűsítésére kívánják fordítani. Voltak olyan javaslatok, hogy az oktatás, az ORI könyvtára, illetve a könyvkiadás támogatására is kellene fordítani a befolyt összegből. Beszámoló hangzott el a kárpótlási törvényekről, és az Abonyi utcai

Zsidó Gimnázium visszaigénylésének helyzetéről. Szántó T. Gábor, a Szombat főszerkesztője javasolta, hogy a hitközség elmúlt években végzett tevékenységének feldolgozására alakuljon történelembizottság, ám a javaslatot a vezetőség anyagi okokra hivatkozva elutasította. Szántó T. Gábor felvetette továbbá, hogy a rádió és tv zsidó vallási műsora miatt hirdeti magát az össz-zsidóság magazinjának, ha a vallási életen kívül alig foglalkozik mással.

április 6.

Angelo Rotta emléktábláját Antall József avatta fel a budai Várban, a Dísz tér 4-5. számú ház falán.

április 6-7.

„Zsidó szellemi élet Magyarországon a két világháború között” címmel rendezett konferenciát az MTA Judaisztikai Kutató Csoportja, az Országos Rabbiképző Intézet, az „Alapítvány a Magyarországi Zsidó Kultúra Megőrzéséért”, a Mazsihisz, valamint a Moskovits and Greismann Family Memorial Foundation. Az ELTE Tanári Klubjában (Szerb u. 21-23.) az előadók neves zsidó személyiségekről (Patai József, Blau Lajos, Hahn István, Pap Károly, Szilágyi Dénes, Tábor Béla, Kardos Albert) és intézményekről szóltak. Frigyesi Judit, a princetoni egyetem zenetudósa a zsidó zeneművészet hatásáról beszélt a huszadik századi magyar műzenére, Felkai László a Zsidó Fiú- és Leánygimnázium történetéről beszélt, Harasztiné Takács Marianna a zsidó gyűjtők, műgyűjtők és mecénások szerepéről tartott előadást. Czenner Mihály és Horák Magda az OMIKE tevékenységéről, Schweitzer József a Ha-Cófé zsidó tudományos folyóiratról, Szabolcsi Miklós a zsidó identitáskeresésről, Siró Béla Balthazár Dezső filozemita teológus lelkészeéről beszélt. A konferenciáról összefoglaló jelent meg a Szombat 1992/5. számában. Komoróczy Géának a konferencián elhangzott előadása Hahn Istvánról a Szombat 1993/3 számában jelent meg. (31-34. p.). Meir Weiss Patai József-ről tartott előadása megjelent a Szombat 1993/6 számában (23-25. p.). Szilágyi Mihály „Zsidó szellemi élet Tolnában a két háború között” című előadásának szövegét a Tolnai Népszó közölte 1992. április 11-i számában. Schweitzer József előadásának szövege a Szombat 1992/6 számában jelent meg (38-39. p.).

április 12.

1. A náci koncentrációs táborok felszabadulásának évfordulóján emlékünnepeket szervezett a NÜB, a Magyar Holocaust Alapítvány és Dokumentációs Központ, valamint a Measz a Magyar Honvédség Művelődési Házában.

2. Meir Weiss (Weisz Pál) egykori debreceni főrabbi, a jeruzsálemi Héber Egyetem professzora tartott előadást az ELTE BTK Elnöki Tanácsstermében „Az isteni gondviselésben való hit néhány zsoltár tükrében” címmel.

április 14 – május 10.

A Muszoe a munkaszolgálatosok világtalálkozóját rendezte meg Budapesten. A szervezőbizottság elnöke Vázsonyi József volt.

április 18.

1. Peszachi istentisztelet keretében avatják fel Benedek György „Hannukija” című műalkotását a nagykőrösi zsinagógában.

2. Az European Jewish Fórum második londoni konferenciáján megalakult a szervezet magyarországi tagozata, a Magyarországi Zsidó Fórum. Az alapító tagok: Hernádi Miklós író, Karsai László történész, Pelle János író és Korányi László vállalkozó. A fórum célja az európai zsidó közösségek dialógusának elősegítése, a magyarországi zsidó kultúra nemzetközi megismertetése. Megjelent a szervezetre is támaszkodó új zsidó folyóirat, a „Kommentár” első száma 5000 példányban. A lapot Hernádi Miklós és Pelle János jegyezte. A lap a neokonzervatív New York-i Commentary követője, mely mögött az American Jewish Committee áll. Szellemileg kötődik a Wallenberg Társasághoz, és a párizsi székhelyű „Antiszemitizmus és Rasszizmus Elleni Liga (LICRA) június 14-én a budapesti Városházán megalakult magyarországi szekciójához. Az új szervezet

elnöke Pelle János. Az alakuló ülésen jelen volt Demszky Gábor főpolgármester, Jean Pierre Bloch, a nemzetközi szervezet elnöke, valamint Csalog Zsolt, a Wallenberg Egyesület elnöke is.

április 22.

Keresztény - zsidó koncertet rendeztek a Vigadóban. Védnökök: a Keresztény - Zsidó Társaság választott elnökségének tagjai és Andrásfalvy Bertalan kultuszminiszter. Fellépett a Budapesti Klezmer Band, a Tomkins, a Honvéd, valamint a Muzsikás együttes, Havas Judit, Csernus Mariann, Jancsó Adrienne és Kézdy György előadóművészek, Polgár László, Csavlek Etelka, Budai Ilona énekesek, Onczay Csaba, Szakcsi Lakatos Béla zeneművészek. A bevételt a Keresztény - Zsidó Egyesület Alapítvány számlájára fizetik be. A támogatók között volt a Soros Alapítvány, az Inter-Európa Bank és a Rozmaring Mgtsz is.

április 25.

1. Eltemették a 80 éves korában elhunyt Zsigmond László történész professzort.
2. Az ORI Dísztermében I. B. Singer emlékestet rendeztek.

április 26.

Közös emlékművet avattak a második világháború zsidó és nem zsidó áldozatainak emlékére Barcson. A 369 áldozat nevét Kling József Mária szobrának talapzatára vésték fel. Az avatást ökumenikus istentisztelet követte.

április 28.

1. A Budapesti Klezmer Band adott koncertet a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Auditórium Maximumában. Az együttes vezetője Jávorai Ferenc, zongora, hangszerelés. A zenekar tagjai: Bob Cohen: hegedű, ének; Kohen István: klarinét; Tamás Gábor: pozán; Zoltán György: dob; Horváth Ernő: bendzsó; Nagy Anna: tangóharmonika; Temple Richárd: bőgő; Zoltán Pál: trombita.
2. Jeruzsálemben eltemették a 90 éves korában elhunyt George Mantellot. A második világháborúban magyar zsidók ezreit mentette meg, mint salvadori diplomata.

április 29.

1. A nemzetközi Holocaust-emléknap alkalmából gyászünnepséget rendeztek az Új Városházán (V. Váci u. 62-64.). Dávid Krausz nagykövet Yad Vasem kitüntetésekkel adta át. A 150 magyarországi Yad Vasem kitüntetett nevében két új díjazott: Karig Sára és Demény Vera beszélt. A megemlékezésen jelen volt Göncz Árpád köztársasági elnök, Szabad György, az országgyűlés elnöke és Demszky Gábor főpolgármester. Beszédet mondott Dávid Krausz, Schweitzer József főrabbi, Reviczky Ádám, Nemestkürthy István.
2. Los Angelesben köztéri Holocaust emlékművet avattak a Holocaust-emléknapon. Az est szónoka a magyarországi származású Tom Lantos, az amerikai Kongresszus egyetlen holocaust-túlélő képviselője volt.

április 30.

A Bethlen téri „Oneg Sabbath Klub” tüntetést szervezett a Wesselényi utcai mártíremlékmű elé a holocaust tagadók ellen.

A Magyar Televízió levetítette az „Ősi gyűlölet” című angol dokumentumfilm sorozatot.

Az MTA Könyvtárának középkori iratait is kiállították Berlinben. A kiállításról beszámoló olvasható a Magyar Tudomány 1992/7 számában Jüdische Lebenswelten, Berlin, 1992. április” címmel (856-857. p.).

A Világosság 1992/4. számában Kovács András: „Identitás és etnicitás. Zsidó identitásproblémák a háború utáni Magyarországon” című tanulmánya jelent meg (281-291. p.).

A Buksz című folyóirat 1992/tavaszi számában megjelent Turán Tamás esszéje "Minden zsidó címe" címmel.

A Szombat 1992/4 számában Elie Wiesellel készített telefoninterjút Karcagi Katalin „Tanítással az előítéletek és a fanatizmus ellen” címmel (16-17. p.). Ambrus Katalin és Bassa László: „Arthur Koestler és a cionizmus” címmel közölt tanulmányt (37-39. p.).

május hónap

május 3-10.

Izraeli napokat rendezett Budapesten az izraeli nagykövetség, valamint a Batthyány Társaság. A Zeneakadémián az Izraeli Rendőrzenekar és Shalom Táncegyüttes, valamint a magyar Rendőri Ezred Zenekarának közreműködésével adtak nyitókoncertet. A Magyar Honvédség Művelődési Házában Efraim Kishon filmjeit vetítették, a Néprajzi Múzeumban Müller László „Három vallás Jeruzsáleme” című fotókiállítását Schweitzer József főrabbi nyitotta meg. A Thermál Hotel Aquincumban kozmetikai és divatbemutató volt. A gasztronómiai napok a jeruzsálemi David King Szálloda mesterszakácsainak közreműködésével ugyanitt tartották. Vendégszerepelt az izraeli Nemzeti Színház, a Habima is August Strindberg „Apa” című darabjával.

május 7.

1. Izrael Függetlenségi Napján a Dohány utcai zsinagógában (Mazsihisz) és a Honvédség Művelődési Házában (Szochnut) (Bp. XIV. Stefánia u. 34.) tartottak megemlékezést. A Magyar-Izraeli Baráti Társaság május 10-én tartotta megemlékezését a Goldmark teremben. Beszédet mondott David Krausz izraeli nagykövet és Siklós Csaba közlekedési miniszter. A PEN Klubban izraeli költők estjét rendezték meg Itamar Jáoz-Keszt és Shlomo Tanny részvételével. A házigazda Mezei András és Székely Magda volt, fellépett Havas Judit és a Budapesti Klezmer Band.

2. Az Izraelben tartott ünnepségsorozaton előadták Markó Iván koreográfiája alapján „A fal” című baletet. Markó Iván 1992 január óta a Héber Egyetem Művészeti Akadémiájának vendégtanára.

május 9.

Ebenseeben a haláltábor helyén felavatták Pauer Gyula alkotását az 1861 magyar zsidó emlékére, akik itt lelték halálukat. A szoboravatáson és a megemlékezésen jelen voltak a Mazsihisz, a Measz és a Magyar Auschwitz Alapítvány képviselői is. Verő Gábor avatóbeszéde az ÉS 1992. május 22-i számában olvasható.

május 10.

Az Arany János Színházban Helyei László főszereplésével bemutatták a „Hegedűs a háztetőn” című musicalt a nyíregyházi színház vendégjátékaiként. Az ismert dallamok Kiss Ferenc népzenei feldolgozásában csendültek fel, melyhez az anyagot Kárpátalján gyűjtötték a Soros Alapítvány támogatásával.

május 11.

1. Az Alkotmánybíróság a „Szent Korona-ügy” kapcsán teljes ülésen tárgyalta a büntető törvénykönyv közösség elleni izgatás törvényi szabályozását. 1991 szeptemberében ugyanis az ügyet tárgyaló Gatter László büntető tanácsa felfüggesztette az eljárást a Szent Korona-ügyben, mert ellentmondást vélt felfedezni a Btk. 61. paragrafusában és az alkotmány 8. paragrafusában foglaltak között. A május 19-én kihirdetett állásfoglalás szerint nem alkotmányellenes a Btk. azon

rendelkezése, mely büntetni rendeli valamely nép, nemzetiség, vagy faj elleni gyűlöletre uszítást. Alkotmányellenes viszont az a rendelkezés, amely tiltja a felsoroltakkal szemben sértő, lealacsonyító kifejezések használatát - mert ez ellentmond a szabad véleménynyilvánítás alkotmányban rögzített jogával.

2. A Magyar Televízió 1-es csatornáján Vilém Flusser (1920-1991) filozófusra emlékeztek a róla készült portréfilmmel. A filozófusról Peternák Miklós jelentetett meg tanulmányt a Beszélő 1992. május 23-i számában (42-44. p.).

május 12.

1. Sara Atzmon izraeli festőművész kiállítása nyílt meg a Goldmark teremben.
2. A Nemzetközi Mauthausen Bizottság éves közgyűlésén Bács Pált és Szita Szabolcsot beválasztották a NÜB vezetőségébe.

május 15-17.

A Keszthelyi Helikon Kastélymúzeumban "A zsidóság történetéről és művelődéstörténetéről" rendeztek tudományos tanácskozást. Az immár harmadik éve megrendezett konferencián Schweitzer József, Domán István, Schweitzer Gábor, Haraszi György és Ö. Kovács József tartott előadást. Estéként Goldmark kórus Brahms zsidó vonatkozású műveiből adott koncertet.

május 17.

Ülésezett a Győri Zsinagógáért Alapítvány kuratóriuma. Döntöttek a zsinagóga felújítás utáni hasznosításáról. A kizárólag zenei hasznosítással szemben a komplex művelődési központ javára döntöttek a két terv között. A város önkormányzata 8 millió forintot átutalt az alapítvány számlájára, lépések történtek Los-Angeles-i források bevonására is. Nyárra megnyitották a zsinagógát a turisták előtt.

május 18.

Közös emlékművet avattak Nagybajomban a második világháború zsidó és nem zsidó áldozatainak emlékére. Az emlékművet Gera Katalin készítette, az avatáson részt vett Boross Péter belügyminiszter is.

május 21.

1. Görög János izraeli magyar nagykövet és Csáradi János honvéd alezredes egy 72500 nevet tartalmazó magyarországi holocaust-listát adott át a Yad Vasem Intézet vezetőjének, Jichak Arad professzornak.
2. Az MTA Könyvtára kiadta a különgyűjteményként kezelt Scheiber-könyvtár katalógusát. Az 1985-ben elhunyt tudós könyvtárának jelentős részét hosszú tárgyalások után az MTA Könyvtára vásárolta meg. A gyűjtemény feldolgozását a Soros Alapítvány támogatta.
3. Második alkalommal rendezték meg a cházánok hangversenyét az ELTE ÁJTK Aulájában. Fellépett Fekete László, Kálmán Tamás, Kerekes Béla, Klein Ervin, Tóth Emil, Vincze Ferenc főkántor, valamint Fodor Imre zeneiskolai növendék. A rendezők – BZSH, ELTE, ORI és az MTA Judaisztika Kutatócsoport - ezután évente kívánják megtartani a kántorok koncertjét a Helfer Tiborné Emlék Alapítvány támogatásával.
4. A Magyar Zsidók Világszövetsége a magyarországi holocaust 48. évfordulóján megemlékezést tartott New Yorkban a Park East zsinagógában, Schneider Arthur főrabbi és Erdős André ENSZ nagykövet részvételével.

május 19.

Közös emlékművet avattak Jászberényben a második világháború zsidó és nem zsidó áldozatainak emlékére. Az emlékművet Györffy Sándor készítette, az avatáson részt vett Boross Péter belügyminiszter, Szabad György házelnök, és Raffay Ernő honvédelmi államtitkár.

május 21.

1. Magén István képeiből nyílt kiállítás az Árkád Galériában.
2. Thury Levente „A Gólem naplója” című kiállítását rendezték meg a Vigadó Galériában. A kiállítás utolsó napján, június 14-én a „Szombat Szalon” bemutatta Charles Fenyvesi „Amikor a világ kerek volt” című könyvét. A bemutatón a szerzőn kívül megjelent Thury Levente, Kozma György, Raj Tamás, Borbás Gabi, Vallai Péter.

május 22-24.

Európai fiatal cionista vezetők találkozóját rendezték meg Párizsban. A találkozó az Izraelben megrendezendő 32. világtalálkozó előkészítése volt, ahová Kelet-Európából csak Magyarországról érkeztek delegátusok. Képviseltette magát a Habonim Dror és a Hanoar Hazioni - Herzl Kör.

május 25.

1. A miskolci Herman Ottó Múzeumban kiállítás nyílt a miskolci zsidóság történetéről „Kő és korszak” címmel a múzeum zsidó emlékeiből. A kiállítás szervezői Dobrossy István történész és Kárpáti László muzeológus voltak.
2. A miskolci Hevesy Iván filmklubban zsidó filmsorozatot vetítettek június 11-ig. A műsorban szereplő filmek: „Exodus”; „A gyönyörű őzek halála”; „Szerencsés Dániel”; „És ülünk a fa tetején”; „Üzlet a korszak”; „A látogatás”; „Jákob rabbi kalandjai”.
3. George Taborit, a Bécsben élő magyar származású rendezőt, drámaírókat Berlinben Büchner-díjjal tüntették ki.

május 28.

A kanadai igazságügy-miniszter az ottawai legfelsőbb bíróság elé terjesztette a háborús és emberiség ellenes bűnökkel vádolt Finta Imre egykori szegedi csendőrtiszt ügyét. A 8617 zsidó polgári személy német koncentrációs táborba hurcolásáért felelős Finta perében a felmentő ítéletet az áprilisban tartott másodfokú bíróság nem egyhangúan hagyta helyben, ezért a kanadai törvények szerint a legfelsőbb bíróságnak kell ítélnie.

május 29.

Emléktáblát avattak Friedrich Bornnak, a Nemzetközi Vöröskereszt magyarországi vezetőjének a Magyar Vöröskereszt Központi Székházában (V. Arany János u.).

Kiskunhalason a hitközség és a helyi önkormányzat megállapodást írt alá májusban arról, hogy 10 éven át évi 200 ezer forinttal támogatja a polgármesteri hivatal a hitközség működését.

A májusban elhunyt Sásdi Sándor (1898-1992) író Schwitzer József főrabbi búcsúztatta a Kozma utcai temetőben.

A Lengyelországba rendezett „Az Élet Menete” emléktúrán 42 ország mintegy 5000 zsidó fiatalja látogatott el lengyelországi koncentrációs táborokba.

1992. májustól kezdte meg működését a KÚT (Közös Út Találkozó) pszichológiai szakrendelő a holocaust-túlélők lelki segély szolgálatára. A rendelőt a B,nai B,rith és a Mzsike közösen működtette a XII. Böszörményi u. 8. 1. emeletén Virág Teréz klinikai pszichológus vezetésével. A rendelő munkatársai: Bárkán György, Bonta János, Gábor Éva, Hoffer Éva, Krausz Éva, László Klára, Magyar Mária, Prágai Edit, Reitzer Lili és Szécsi Katalin.

A Magyar Napló 1992. május 1-i számában olvasható Schwitzer Gábor: „Cion bölcsei, avagy egy sosemvolt összeesküvés kórrajza” címmel (30-32. p.); Baratányi Zoltán: „Asszimiláció és antiszemitizmus” (5-10. p.); Charles Krauthammer: „Ítélet Izraelről” (ford: B. Harangozó Aranka.) (26-28. p.).

A Mozgó Világ 1992/5. száma közölte Gadó János tanulmányát „Szabotőrök, összeesküvők, kozmopoliták. Zsidósággal kapcsolatos írások a jobboldali sajtóban 1991. április-1992. február” című írását. (31-34. p.) Ugyanebben a számban adta közre Erdődy János: „SOS - 1944 augusztusában” címmel azt a dokumentumot, amelyet Tarr László - Pereszlényi Pál - Kövér Gyula Ferenc küldött el a Nemzetközi Vöröskereszt genfi irodájához üldözött újságírók megmentése érdekében. (27-29. p.)

A Teológia 1992/májusi számában jelent meg Schweitzer József tanulmánya „Egy magyarországi katolikus - zsidó párbeszéd remélhető tematikája elé” címmel (97-99. p.).

A „Századok” című folyóirat 1992/2 számában jelent meg Standeisky Éva „Antiszemita megmozdulások Magyarországon a koalíciós időkben” című tanulmánya (284-308. p.).

A Szombat 1992/5. számában jelent meg Pap Éva: „Zsidó közösségek Finnországban” című beszámolója (2-21. p.).

Az Auschwitz Dokumentációs Központ műhelyében elkészült a „Budapesti embermentők” című dokumentum.

június hónap

június 1.

A Mazsihisz tiltakozó levelének hatására a Művelődési és Közoktatási Minisztérium az Alkotmánybírósághoz fordult a minisztérium által tervezett felekezeti hovatartozás felmérésével kapcsolatban. Az Alkotmánybíróság decemberben úgy határozott, hogy nem sérti az alkotmányt a felvétel. Az Alkotmánybíróság határozatát a Magyar Közlöny 1992. december 30-i számában közzétették. A Mazsihisz azonban közölte, hogy nem kíván részt venni benne, mivel nem látja biztosítottak az alkotmánybíróság által szabott feltételek biztosítását.

június 2.

Szabad György és Demszky Gábor az Emánuel Alapítvány meghívására New Yorkba utazott. A háromnapos látogatás során találkozott Edgar Bronfmannal, a ZSVK elnökével is. Az alapítvány célja a Dohány utcai és a Kazinczy utcai zsinagóga helyreállításának támogatása.

június 6.

1. Szekszárdon és Lónyán második világháborús emlékműveket avatott Raffay Ernő és Siklós Csaba miniszter. A Lónyán felállított szobor Sebestyén Sándor munkája. Az emlékművekre rávésték a zsidó áldozatok nevét is.
2. A nagykovácsi zsinagógában 47 év óta először tartottak leányavató ünnepséget. Az ünnepséget a kecskeméti Talmud Tóra évvárója követte.

június 8.

„A héber betűs írás” címmel kiállítás nyílt a miskolci II. Rákóczi Ferenc Könyvtárban. A megnyitón Raj Tamás főrabbi, a Miskolci Bölcsészegyesület Héber tanszékének vezetője mondott beszédet.

június 10.

1. A New York-i Klezmatics adott hangversenyt Budapesten a Csokonai Művelődési Központban.
2. A Bzsh és Mazsihisz rendkívüli együttes közgyűlésén egyetlen napirendi pontot tárgyaltak: nemzetiség-e a zsidóság? A kérdésnek az adott aktualitást, hogy a parlament kisebbségi és emberjogi bizottsága a zsidóság állásfoglalását várta a kérdésben. Szabad György házelnök 1992.

május 8-án kelt, Zoltai Gusztávnak címzett levelében a Mazsihisz állásfoglalását kérte a kérdésben. A Mazsihisz ülésén a nagy számban megjelentek élénk vita után 62 igen és 7 nem szavazattal a magyarországi hitközségek legmagasabb fóruma úgy határozott, hogy „a magyarországi zsidóság a magyar társadalom szerves részének tekinti magát.” A Magyarországi Zsidók Nemzeti Szövetsége is elfogadta a Mazsihisz többségi döntését, ám kinyilvánította, hogy senkit sem sért, ha nyitva marad egy lehetőség a státuszmódosításra, mivel a zsidóság vallása etnospecifikus. A Szombat 1992/7. számában „Véget nem érő vita – A nemzetiségi-ügy dokumentumai” címmel jelent meg összefoglaló a kérdésről (3-6. p.).

3. Debrecenben Raoul Wallenberg emlékünnepeket rendezett a Biogal Gyógyszergyár az épület előtt álló Kígyóölő szobornál, Pátzay Pál alkotásánál. A koszorúzáson megjelent a svéd nagykövetség titkára, a városi önkormányzat és a Magyar-Izraeli Baráti Társaság, valamint a Debreceni Zsidó Hitközség képviselője is.

június 10-18.

Párizsban az UNESCO és a Simon Wiesenthal Központ rendezett tanácskozást a volt szocialista országokban tapasztalható antiszemizmusról. A magyar kormányt Katona Tamás államtitkár képviselte. Antall József miniszterelnök a konferenciához küldött üzenetében azt hangoztatta, hogy a magyar kormányservek megfelelő választ adnak minden tudomásukra jutott zsidóellenes megnyilvánulásra.

június 14.

1. Az „Ünnepek és hétköznapok” című kiállítást Szentágothai János akadémikus nyitotta meg Zalaegerszegen. A kiállítást a budapesti Zsidó Múzeum és a zalaegerszegi közgyűjtemények anyagából válogatták. Az 1200 zalaegerszegi mártír tiszteletére rendezett emlékünnepeken a jelenleg Amerikában élő Sándor György főkantor énekelt.

2. Rimini díszpolgárává avatták Giorgio Perlascát.

június 20.

A haifai Idősek Otthonában 96 éves korában meghalt Szenes Hanna édesanyja, Szenes Katalin.

június 21.

„Volt egyszer, volt egy kis zsidó” címmel jiddis dalestet rendeztek az ORI dísztermében. Közreműködnek Gryllus Vilmos és Dániel, Sárközy Gergely és Tihanyi Szilvia.

június 22.

A Páva utcai zsinagógában Mária Therese Uribe chilei énekesnő, és Fekete László főkantor zsidó liturgiai énekeket, áriákat adtak elő.

június 24.

1. A Budapesti Klezmer Band élő lemezbemutatóját a Pesti Városházán rendezték meg. Ajánlót mondott Raj Tamás főrabbi.

június 28.

„Zsidó kántorművészet és zenei hagyomány” címmel Gyulán adott hangversenyt Tóth Emil, az ORI főkántora.

június 29.

Az MTA Judaisztika Kutatócsoportja felkérésére Vermes Géza, az oxfordi egyetem professzora tartott előadást „A holt-tengeri tekercsek: Tudományos kutatás és életrajzi elkötelezettség” címmel az MTA Dísztermében.

A Frankel Leó utcai körzetben a hajdúböszörményi általános iskola (nem zsidó) diákjai zsidó liturgiai énekeket, modern héber dalokat adtak elő.

Befejeződött a szendrői zsidótemető helyreállítása a világ minden tájára elszármazott szendrőiek anyagi támogatásával. Az adakozók ünnepi istentiszteleten vettek részt Miskolcon.

A United States Holocaust Memorial Council közép-európai körúton gyűjtött emléktárgyakat a Washingtonban létesítendő Holocaust Emlékmúzeum számára. A delegáció tagjait a Mazsihisz vezetőin kívül fogadta Szabad György, az országgyűlés elnöke, valamint a Művelődési és Közoktatási Minisztérium két államtitkára. A delegáció ígéretet kapott munkájuk segítésére.

A felekezeti iskolák rendszerváltás utáni jelentőségéről beszélt a Lazarovits Ernő azon a konferencián, amelyet Budapesten tartott az International Religious Foundation. A konferencia "Identitástudat Kelet-Európában és a vallásszeretet" témát tárgyalta. Az Agrohótelben megrendezett tanácskozáson több kelet-európai ország és felekezet képviselői szóltak a kereszténység és a zsidóság jobb kapcsolatának szükségességéről, az újjáéledő antiszemitizmus elleni közös fellépés kérdéséről.

A Keresztény - Zsidó Társaság által szervezett beszélgetésen jelen volt a Magyarországon tartózkodó Andrew Baker, az American Jewish Committee európai igazgatója, és Sara Flejdermann, a Cionista Világszövetség igazgatója is. Beszélgetőtársak voltak Kovács Endre katolikus püspök, Schweitzer József, az ORI főigazgatója, Czöveg Olivér, a református zsinati iroda fősztályvezetője, Reviczky Ádám, a Keresztény - Zsidó Társaság ügyvezető elnöke, Kádár Iván, a Mazsike elnöke, Fasang Árpád, az UNESCO magyar titkára, valamint Lazarovits Ernő, a Mazsihisz külügyi felelőse.

Simontornyán a Vármúzeumban Claire Szilard izraeli festőművész kiállítása volt látható.

Megkezdődött a balassagyarmati Chevra Kadisa helyreállítása, az Országos Műemlékvédelmi Hivatal pedig megkezdte a balassagyarmati zsidó temető műemlékké nyilvánítási eljárását. A temető rekonstrukciójára Kertész Imre helybéli zsidó nagy összegű alapítványt indított el, ezt egészíti ki az önkormányzat adománya.

Raoul Wallenberg emlékkiállítás nyílt a Münchenben a Jüdisches Museumban.

„Virágkor és kiűzetés 1492.” címmel készített mellékletet a Szombat című folyóirat 1992/6. számában (23-37. p.).

A Szociológiai Szemle 1992/2. számában jelent meg Karády Viktor „Réteg mobilitás, státusz mobilitás és felekezeti vegyes házasság Budapesten a két világháború között” címmel (3-44. p.).

A Szombat 1992/6 számában Gadó János tematikus összeállítást készített „Virágkor és kiűzetés – 1492” címmel a Spanyolországban élt zsidók kiűzetéséről (23-37. p.).

A Holmi 1992/6. és 7. számában jelent meg Komoróczy Géza: „A babiloni fogság” című tanulmányának 1-2. része (836-856. p. és 1006-1029. p.).

A Világosság 1992/6. száma tanulmányt közölt Deák István: „Zsidó katonák a Habsburg-monarchiában” címmel. (430-439. p.).

1992. július hónap

július 1.

1. Az Új Élet 1992. július 1-én közzétették a Mazsihisz és a Chevra Kadisa vizsgálat eredményét, amelyet a Kozma utcai temető gondnoka, Tuza Pálné ellen folytattak a „Vasárnap Újság” című rádióműsorban, valamint a „Ring” című folyóiratban megjelent vádak alapján. A média több folytatáson keresztül visszaéléssel és lopással vádolták Tuzánét. A hitközségi vizsgálat tisztázta a gondnokot a vádak alól, Tuzáné pedig beperelte a két sajtóorgánumot.

2. A londoni „Zsidó Ügyek Intézete” közzétette első világméretű felmérésének eredményét az antiszemitizmusról. A jelentés megállapítja, hogy Magyarországon nincsenek antiszemita pártok, és egy-két kivételtől eltekintve nincsenek nyíltan zsidóellenes szervezetek. A politikai életben azonban mutatkozik nacionalista, jobboldali tendencia. A londoni intézet bőven idéz a Times Mirror Center 1991. évi felméréséből, amely szerint a magyarok 67 százaléka jó véleménnyel van a zsidókról, 64 százalékuk pedig úgy véli, hogy a zsidók csekély befolyással bírnak a társadalomban.

július 2.

Tíztagú izraeli delegáció érkezett Magyarországra a Holt-tenger melletti Tamar országrészből. Az idegenforgalmi és ipari együttműködés fejlesztésének céljából érkezett delegáció testvérvárosi kapcsolatok felvételét készítette elő Szegeddel és Hódmezővásárhellyel.

július 3-5.

A Dob u. 35-ben rendezték meg a pesti ortodox iskolák (Tajrász, Emesz, leány- és fiú elemi, illetve polgári) világtalálkozóját. A találkozót Balázs Pál koordinálta, a mintegy 300 résztvevő jelenlétében emléktáblát helyeztek el az épület falán.

július 3.

Szarvason harmadszor fogadott vendégeket a nemzetközi zsidó ifjúsági tábor.

július 5.

„Hagyomány Szociális Alapítványt” hoztak létre a pécsi zsidótemető és zsinagóga karbantartására.

július 6-9.

A ZSVK Brüsszelben tartott nemzetközi konferenciát „Antiszemitizmus és az előítéletek a változó világban” címmel. A ZSVK vezetőinek előadásán kívül több államfő - köztük Göncz Árpád magyar, Leonyid Kravszuk ukrán, Jichak Rabin izraeli államfő -, és neves diplomata is előadást tartott. A konferencia alkalmából Magyarország belgiumi nagykövete fogadást adott, melyen Göncz Árpád köztársasági elnök, Surján László népjóléti miniszter, Keller László, a ZSVK kelet-európai elnöke és Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz ügyvezető igazgatója is jelen volt. Göncz Árpád a kongresszuson elmondott beszédében a múlttal való szembenézést hangsúlyozta. A magyarországi kormányokat nem menti a felelősség alól az ország német megszállása sem – mondta az államfő.

július 12-augusztus 11.

Az Országos Rabbiképző Intézet tanárképző szakának másodéves hallgatói izraeli tanulmányúton vettek részt. A programot a Shocken Intézet igazgatója, Smuel Glick és Erwin Birnbaum, az amerikai hitközség vezetője állította össze. A hallgatóknak előadást tartott többek között Yakov Paschkus pedagógiai módszertanról; Dov Landau, a Bar-Ilan Egyetem professzora a héber költészetéről; Menahem Hess a Misnáról; Rachel Meir Izrael újkori történetéről. A héber nyelvórákat a Greenberg Intézet szervezte.

július 13.

1. Izraeli hangversenykörútja előtt búcsúkoncertet adott a Goldmark-kórus a Goldmark teremben.

2. Hídvégi György, a Magyar-Izraeli Baráti Társaság főtíkára 70-ik születésnapja alkalmából elismerő oklevelet kapott a Cionista Világszövetségtől. A jubiláns tiszteletére a Keren Kajemet 70 fát ültetett Jeruzsálem hegyein.

július 14.

A magyar kormányzat először adományozott kitüntetést a zsidó üldözöttek megmentéséért. Göncz Árpád köztársasági elnök a Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztjét adományozta Fülöp Jánosnak, aki a nyilas uralom kezdetétől lakásán bújtatott üldözötteket. A kitüntetést Katona Tamás, a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára adta át David Krausz nagykövet jelenlétében. Fülöp János 1991 decemberében már részesült az izraeli Yad Vasem Intézet kitüntetésében.

július 15.

A Népszabadság közölte Almási Miklós: „Hát te ki vagy? - Zsidóság, identitás, történelem” című írását. Ugyanezen az oldalon (28) jelent meg Kapás Dezső: „Hogyan lettem zsidóvá” című írása.

július 16.

Orosházán a zsidó hitközség saját anyagából nyitott múzeumot a Huba utca 8-ban. Csoportos látogatókat előzetes bejelentkezés alapján fogadnak.

július 17.

Ráday Mihály városvédő a zsidó épületek állapotáról és hasznosításáról beszélgetett a Zsidó Diákok Magyarországi Szövetségének meghívására a Mazsike Klubban.

július 18.

A Szochnut Magyarországi Irodája búcsúestet rendezett azoknak a héber tanároknak és siláchoknak a tiszteletére, akik magyarországi megbízatása lejárt. A búcsúztatáson részt vettek a zsidó oktatási intézmények vezetői is.

július 19.

Izraeli mandolin együttes adott koncertet a Goldmark Teremben.

július 22.

1. A Népszabadság 1992. július 22-i számának címlapon közölte, hogy az „Új Magyarország” című jobboldali kormánylap a Soros Alapítványt azzal vádolja, hogy zsidó származású személyeket előnyben részesít az ösztöndíjak odaítélésékor. A Népszabadság az Új Magyarországhban Varga Károly 1992. május 29-én megjelent cikkét idézi.

2. A Jurta Színházban négy társával elkövetett emberölésért előzetes letartóztatásba helyezték Romhányi Lászlót, a „Szent Korona” című lap főszerkesztőjét, a „Keresztény Nemzeti Unió” egyik vezetőjét. A vád szerint Romhányi egy hajléktalant négy társával agyonveretett.

július 28.

1. „Zsidók a filmművészetben” címmel Veress József filmesztéta tartott előadást a Herzl Kör meghívására a Mazsike Klubban.

2. A Mazsike és a Szombat folyóirat autóbuzsós kirándulást szervezett Móse Teitelbaum sátoraljaújhelyi csodarabbi sírjához járzeitje alkalmából. Meglátogatták a bodrogkeresztúri Sájele, az olaszliszka Herschele Friedmann és a nagykállói cáddik, Jichák Eizik Taub sírját is.

Július végén Jeruzsálemben tartotta 32. ülését a Cionista Világkongresszus, amely úgy döntött, hogy helyreállítják a Magyarországi Cionista Szövetség (Macisz) tagságát a szervezetben. A Magyarországi Cionista Szövetség 1949-es kikényszerített önfelszámolást a Cionista Világkongresszus törvénytelennek tekinti.

Nyári táborozást szervezett a Hasomér Hacair Givat-Ozban.

„Messiászvárók” címmel Joszef Ben Porat textilkiállítása nyílt meg a Chagall Galériában.

Ziva Kainer kiállítását rendezték meg a Óbudán a Zichy kastélyban.

Karsai László: „Tankönyvek a Shoahról” című tanulmányát közölte a Világosság 1992/7 száma (533-537. p.).

Csorba László: „Ghetto és gettó” címmel jelentetett meg tanulmányt Shakespeare: A velencei kalmár című drámája kapcsán a Café Babel, 1992/2. számában (77-82. p.).

A Szombat 1992/7. számában közölték Sásdi Sándor utolsó kéziratát „Vándorok” címmel (37-39. p.). Ugyanebben a lapszámban jelent meg Szabolcsi Miklós: „Változások a magyar szellemi életben 1935 körül: „magyar és zsidó identitás-keresések” (27-30. p.), valamint Frigyesi Judit: „Zsidó elhivatottság: Zsidók a magyar zenei életben és a két világháború között” (31-36. p.).

Donáth László „Zsidó maradok – Franz Rosenzweig, a dialógus prófétája” címmel jelentetett meg tanulmányt a Diakónia 1992/2. számában.

augusztus hónap

augusztus 1.

Raj Tamás főrabbi, országgyűlési képviselő a szekszárdi Illyés Gyula Pedagógiai Főiskola kollégiumában tartott előadást „A magyarországi zsidóság és a történelmi múlt” címmel az amerikai Békeszolgálat meghívására.

augusztus 4.

1. Kiállítás nyílt Raoul Wallenberg 80. születésnapján tiszteletére a Legújabbkori Történelmi Múzeumban. A szervező három magánszemély: Ember Mária író, Bajtay Péter történész és Sebes József közgazdász. A kiállítás anyagát a szervezők éveken keresztül gyűjtötték itthon és külföldön. Az író a kiállításra készülve akadt nyomára egy tervezet koncepció pernek, amelyet az orosz hatóságok megbízásából készítettek elő Magyarországon. A per lett volna hivatott megerősíteni azt a hamis nyomot, mely szerint Wallenberget még fogságba esése előtt Magyarországon megölték. Az anyagból készült „Ránk akarták kenni” című kötetet a kiállítás megnyitóján Réz Ádám mutatta be. A kiállítást Per Anger nyugalmazott svéd diplomata, a svéd Wallenberg Egyesület titkára, és Fodor Gábor nyitotta meg. Per Anger Wallenberg munkatársaként személyes élményeit osztotta meg a jelenlévőkkel. A megnyitón a Wallenberg család képviselői is megjelentek. A kiállítás előtt az MTA Történettudományi Intézetében (Úri u. 53.) szimpózium foglalta össze a Wallenberg-kutatás eredményeit svéd és magyar történészek, jogászok előadásában. A konferenciát Kosáry Domokos, az MTA elnöke nyitotta meg. Az előadások közül a Kommentár 1992/5. száma közölte Hans Magnusson: „Megtudhatjuk-e a teljes igazságot Raoul Wallenberg sorsáról” címmel. (55-57.p.) A Múlt és Jövő című zsidó kulturális folyóirat 1992/3 száma Wallenberg melléklettel jelent meg, Ember Mária szerkesztésében. A kiállítás 1992. október 31-ig tartott nyitva.

2. A Bergen-Belseni Emlékmúzeum Budapesten tartózkodó igazgatójának, Thomas Rahénak magyarországi áldozatok névsorát adta át Verő Gábor, a Magyar Auschwitz Alapítvány titkára.

augusztus 11-13.

Az ötödik alkalommal megrendezett jiddis zenei fesztiválon a Budapester Klezmer Band nagy sikerrel mutatkozott be Cfáton.

augusztus 15.

1. Padovában elhunyt Giorgio Perlasca. (1910-1992). A temetésen a római magyar nagykövetség ügyvivője, Kovács István is koszorút helyezett el.
2. „A nemzetudat pszichológiájáról” rendezett nemzetközi tudományos konferenciát a Magyar Pszichológiai Társaság rehabilitációs tagozata Szentendrén.

augusztus 20.

A Magyar Fórum 1992. augusztus 20-i számában „Néhány gondolat” címmel megjelentek az ún. Csurka-tézisek. Ebben Csurka István a zsidóság túlzott befolyásáról írt. Az író szerint - aki ebben az időben az MDF alelnöke - az MDF-et alaptalanul illetik az antiszemitizmus vádjával. Az MDF-SZDSZ paktum oka az alelnök szerint a zsidó tőke és média befolyásának bebiztosítása. Írásában Párizs - New York - Tel-Aviv tengelyről beszél, az idegen befolyás ellen nemzeti középosztályt követel. Ízléstelenül megemlíti Antall József betegségét is. A kormányzó párt ezúttal már nem mehetett el szó nélkül Csurka viselt dolgai mellett (a Magyar Rádió elleni tüntetések, a Vasárnapi Újság című műsorban rendszeresen elkövetett uszítások stb.) A nagy nemzetközi megbotránkozást kiváltó tézisek miatt a párt liberálisai elhatárolódtak Csurkától. A párt elnöksége 1992. augusztus 27-én megvitatta a téziseket. Debreczeni József a Népszabadság 1992. augusztus 27-i számában náci ihletésűnek nevezi a dolgot. Fehér Ferenc és Heller Ágnes tanulmányt jelentetett meg a dolgot keletkezéstörténetéről, és társadalmi veszélyességéről a Népszabadság 1992. augusztus 29-i számában. Erős Ferenc szociálpszichológus pedig arra hívja fel a figyelmet a Népszabadság 1992. augusztus 31-i számában, hogy az antiszemitizmus mesterségesen is felidézhető. Furmann Imre 1992. augusztus 25-én, Elek István 1992. augusztus 28-án, Beke Kata 1992. szeptember 5-én határolódik el Csurkától. Antall József miniszterelnök 1992. augusztus 31-én a parlamentben Csurka „magánvéleményeként, írói munkássága részeként” értékelte a dolgot.

augusztus 21.

1. Szobrot állítanak Giorgio Perlascanak Budapesten a Szent István parkban.
2. Befejeződött a tokaji zsinagóga külső felújítása. A belső rekonstrukció befejezése után Rendezvények Háza lesz az épület.

augusztus 23.

Megalakult a Hanoár Hácioni Baráti Kör a háború előtti és utáni Hán-Hác tagjainak felkutatására és újra egyesítésére.

augusztus 25-27.

Csobánkán 67 fő részvételével három zsidó tanintézet pedagógusai továbbképző táborozáson vettek részt. A továbbképzést a Szochnut Nevelési Osztálya szervezte. Smuel Michaeli, a Szochnut Nevelési Osztály vezetője: „A galuti zsidó iskola célkitűzése”; Schweitzer József: „A T,nách, mint irodalmi esztétika”; Ráchel Meir: „Izrael mint a zsidó nép szellemi és nemzeti központja”; Jehuda Schwarz: „A T,nách továbbfejlesztéséről”; Smuel Michaeli: „Az izraeli iskolarendszerről”; Raj Tamás: „A héber nyelvoktatás jelentősége a galutban”; Engländer Tibor: „A cionista mozgalom vészorszak alatti tevékenysége” címmel tartott előadást.

augusztus 27.

1. Megkezdődött a régi zsidótemető felújítása Szabadszálláson. A költségeket a ZSVK és a külföldön élő Knöfler család fedezte.
2. 150 éve alakult meg a Vasvári Pál utcai körzet. Az emlékünnepeken Báruch Oberlander, a körzet rabbija mondott drását. A rabbikar több tagja és a Mazsihisz több vezető tisztségviselője is megtisztelte jelenlétével az ünnepet.

augusztus 31.

1. Több mint kétórás polémia alakult ki a parlamentben a Csurka-tézisekről. A beszéd teljes szövege a Népszabadság 1992. szeptember 1-jei számában jelent meg. Antall József miniszterelnök

elhatárolódását a dolgozattól az ellenzék kevésnek találta. A LYCRA magyar tagozata aláírásgyűjtésbe kezdett a Csurka dolgozat gyűlöletkeltő szellemisége ellen a parlamentben. 15 képviselő már az első napon aláírta a „Nyilatkozat”-ot. Kövér László Fideszes képviselő parlamenti beszédének szövege „Ne szálljunk fel a rohanó vonatra” címmel jelent meg a Magyar Hírlap 1992. szeptember 1-i számában. Az Interparlamentáris Tanács az Antiszemitizmus Ellen Magyar Csoportja „Elhatárolódás” címmel reagált a Csurka-dolgozatra. (Magyar Hírlap, 1992. szept. 1.) Lázár Guy: „Riasztólánc. Közvélemény a Csurka-tanulmány után” címmel jelentetett meg cikket a HVG-ben, 1992. október 31-én. (101-103. p.).

2. David Kraus izraeli nagykövet Yad Vasem kitüntetések adott át a Mazsihisz Székházban. 1989 óta harmadízben került sor a Yad Vasem Intézet elismerő oklevelének átadására. A 19 kitüntetett nevében Kanizsai László József és a Railer Jakab jezsuita pap posztumusz kitüntetését átvevő Nemesszeghy Ervin magyarországi jezsuita tartományi főnök mondott köszönetet. A többi kitüntetett: Farkas Miklós, dr. Heck Miklós, Gáti Józsefné, Hankó Mátyás, Farkas György, Hircsu Anna, Kovács Gyula, Kurunczi Józsefné, Lengyel Pirooska, dr. Lukács Antal, Nyeste Miklós, Páhi Gáspár, Pór Miklós, Satori Pálné és Pásztor Lajos. Posztumusz Jad Vasem díjjal tüntették ki Antal Jánost, az egykori újpesti Szalézi Rendház főnökét zsidó gyermekek bújtatásáért. Jászay Ferenc nyugalmazott ezredes „Bátorság” díjat kapott a budapesti gettó felrobbantásának megakadályozásáért.

augusztus 31- szeptember 2.

Az Atlas-Holiday Utazási Iroda a NÜB-bel közösen zarándokutat szervezett Auschwitzba.

A Mazsihisz levélben kérte Jeszenszky Géza külügyminisztert, hogy a német kormánytól kérje a Magyarországról táborokba hurcoltak, és munkaszolgálatosok teljes kártalanítását.

Thomas Rahe, a Bergen-Belseni Emlékmúzeum igazgatója magyarországi tartózkodása során előadást tartott a NÜB Táborcsoportja és a Magyar Holocaust Alapítvány vendégei előtt.

A Yad Vasem, a Beate and Serge Klarsfeld Alapítvány és a „Szól a kakas már...” Társaság közös vállalkozásában elkészült az első kötet a magyarországi „Nevek könyvei”-ből. Az első kötet a Hajdú megyei zsidóság neveit és adatait tartalmazza. Az előszót Jichak Arad a Yad Vasem elnöke és Mose Zanbar, a Leumi Bank elnöke írták. A további köteteket is előkészítése is elkezdődött.

Néprajzi világkonferenciát tartottak Innsbruckban, ahol Domán István főrabbi „A magyarországi jesivák múlt századi folklorisztikus vonásairól” tartott előadást.

Vezér Erzsébet „Ady és a zsidókérdés” címmel tanulmányt jelentetett meg a Kritika 1992/8. számában (37-39. p.).

Szabolcsi Miklós: „Változások a zsidó szellemi életben 1935 körül: magyar és zsidó identitáskeresések.” címmel írt tanulmányt a Szombat 1992/7. számában.(27-30. p.)

A Múlt és Jövő zsidó kulturális folyóirat a spanyolországi kiűzetés 500. évfordulójára tematikus számmal emlékezett 1992/3.

A Szombat 1992/8 számában Litván György „Zsidó szerepvállalás a magyar kommunizmusban, antisztálinizmusban és 1956-ban” címmel közölt tanulmányt (14-17. p.). Gadó János „A kiszorítottak lázadása. Elkésett forradalom a hitközségben. Beszélgetés Engländer Tiborral.” (17-20. p.); Benjamin Geist: „Az 1956-os forradalom és a zsidók: a revizionista (Irving-féle) változat (ford: Seleanu Magdolna.) (21-22. p.); Ember Mária „Emlékfoszlányok” (23-25. p.); Csillag Ádám: Egy forradalmár világképe” (Krássó György) (24-30. p.);

szeptember hónap

szeptember 3.

1. Nagy felháborodást váltott ki Zacsek Gyula a Magyar Fórum 1992. szeptember 3-i számában megjelent „Termeszek rágják a nemzetet, avagy gondolatok a Soros-kurzusról és a Soros-birodalomról” című cikke (9-16. p.). A Közép-Európai Egyetem alapítása kapcsán a kormány és az alapítvány közötti elszámolást Soros György nyereszkes vállalkozásának állította be az írás, s ezzel a korabeli ellenzék szinte minden jelentős személyiségét sárba rántja. Soros György 1992. szeptember 12-én Antall József miniszterelnöknek írt levele megjelent a Népszabadság 1992. szeptember 15-i számában. A levél egyben az MDF elnökéhez is szól, mivel a rasszista támadások sorra a párt fontos tisztséget betöltő tagjaitól jönnek. Soros azért kérte mind a miniszterelnök, mind a párt hivatalos állásfoglalását, az Alapítványt, illetve a zsidóságot ért támadásokkal kapcsolatban, mert közügyről van szó. Az „Új Magyarország” című kormánylap 1992. október elsejei számában közölte Antall József Soros Györgynek írt válaszlevelét. A miniszterelnök aránytévesztésnek nevezte, hogy Soros hozzá, a miniszterelnökhöz fordult, hiszen Antall szerint a kormány 1992. szeptember 3-i ülésén elhatározta magát a Csurka-dolgozatban foglaltaktól, Zacsek Gyula pedig saját véleményét írta. A Művelődési és Közoktatási Minisztérium nyilatkozatot adott ki arról, hogy milyen megállapodást kötött az Alapítvánnyal. A miniszterelnök nehezményezte azt is, hogy Soros a hozzá írt levelét azelőtt publikálta, mielőtt a válasz megérkezett volna, így Antall akár felmentve is érezhette volna magát a válaszadás kötelezettsége alól. Érdeemben nem válaszolt Soros kérdéseire. A The New York Times együtt közölte Zacsek Gyula „termeszes” cikkét, Soros és Antall levélváltását.

2. A kormány közleményben ítélte el a kirekesztést és a politikai élet eldurvulását.

szeptember 9.

1. A Mazsihisz székházába látogatott Szabad György, az országgyűlés elnöke, Andrásfalvy Bertalan művelődési miniszter, Paskai László esztergomi érsek valamint Dr. Erhard Busek, Ausztria keresztény-néppárti alkancellárja. A találkozót a Keresztény - Zsidó Társaság szervezte. Erhard Busek és Andrásfalvy Bertalan a zsidóság hozzájárulásáról tartott előadást az osztrák és a magyar kultúrához. Andrásfalvy Bertalan előadásának szövege megjelent a Magyar Nemzet 1992. szeptember 12-i számában.

2. Tel-Avivban 63 éves korában meghalt Jozsef Bross, a Szochnut magyarországi irodájának sárkeresztúri születésű igazgatója. Bross emlékére Ázkárát tartottak a Mazsihisz Dísztermében.

3. A Budavári Zeneművészeti Alapítvány egyhetes fesztivált rendezett az 1100 éves magyar egyházi zeneművészet tiszteletére. A fesztivál keretében „Héber liturgikus dallamok és a folklór” címmel a Bethlen téri zsinagógában fellépett a Goldmark kórus, Rásonyi Leila hegedű-, Mayer Erika zongoraművész, Tóth Emil és Fekete László főkantor.

szeptember 10.

A washingtoni igazságügy-minisztérium vádat emelt Szendi József ellen, amiért hazudott az 1958-ban benyújtott állampolgársági kérelmében. Elhallgatta, hogy a Magyar Királyi Csendőrség, majd Szálasi Nemzeti Számonkérő Székének tagjaként legkevesebb 16 ezer zsidó deportálása fűződik a nevéhez. Az etikai hatóság az állampolgárság visszavonását kérte a nashvilli bíróságtól.

szeptember 13. és 27.

„Óra táncház” indult a Marczibányi téri Művelődési Központban.

szeptember 15.

1. Zuglóban felavatták az új zsidó óvodát. A létesítmény a Bzsh, a Szochnut, a Ben Jehuda Zsidó Nevelési és Oktatási Alapítvány, valamint a NAAMAT összefogásából jött létre.

2. Az ELTE BTK-n Leonard Mars, a wales-i egyetem tanára „Bar-mitzvah and bat-mitzvah ceremonies – Antropological interpretation” címmel tartott előadást.

3. Emléktáblát avattak Komoly Ottó születésének 100. évfordulója alkalmából az Országos Zsidó Múzeumban.

szeptember 20-23.

Göncz Árpád köztársasági elnök Izraelbe látogatott. "Magyarországon nincs helye a rasszizmusnak"- mondta a magyar elnök Chaim Herzog izraeli elnök vendégeként. Megkoszorúzta Herzl Tivadar emlékművét, látogatást tett a Yad Vasem Emlékmúzeumban, a Knesszetben. Találkozott Teddy Kollekkel, Jeruzsálem magyar származású polgármesterével. Ellátogatott keresztény emlékhelyekre, és ipari létesítményekbe is. Jichak Rabin miniszterelnök a találkozón aggodalmát fejezte ki a Magyarországon újra lábra kapott antiszemita jelenségek miatt, egyben köszönetet mondott Göncznek azért, amit a szélsőségek térdnyerése ellen tett. Göncz Izraelben számos potenciális befektetővel tárgyalt, részt vett Izraelben egy magyar bank avatásán is. A Szombat 1992/9. számában összeállításban számolt be az elnöki látogatásról (4-6. p.).

szeptember 23.

Magyarország - Izrael utánpótlás focimeccset rendeztek az Üllői úti pályán.

szeptember 20-október 10.

„Hagyomány és identitás” címmel Magyarországon eddig még be nem mutatott lengyel és ukrainai jiddis filmeket vetítettek sorozatban az Örökmozgóban. Műsoron: „Gólem” (1920); „Ki a gettóból” (1923 R.: F.A.Dupont); „Zsidó boldogság” (1925 Rendező: A. Granovszkij); „Boldogságkeresők” (1936 R.: Vladimir Kors-Szabin); „Mateczka” (1938 R.: Konrad Tom és Józef Green). Levetítették az osztrák filmarchívum által nemrégén restaurált „Város, ahol nem élnek zsidók” (1924. R.: H. K. Breslauer) című filmet is. Claude Lanzmann francia filmrendező „Soah” című dokumentumfilmjének vetítése után a rendező találkozott a közönséggel. A beszélgetést Erős Ferenc vezette.

szeptember 22-24.

Tanácskozást szervezett Berlinben az antiszemitizmus kutatására szakosodott jeruzsálemi intézet. Jehuda Bauer, az intézet igazgatója szerint Lengyelországban, Oroszországban, és más kelet-európai országokban a kormányzati csúcspontokat is megfertőzte az előítélet vírusa.

szeptember 23.

A Művelődési és Közoktatási Minisztériumban Biszterszky Elemér közigazgatási államtitkát kihirdette „Az antiszemitizmus és az ellene folyó harc” című, középiskolások számára meghirdetett esszépályázat eredményét.

szeptember 24.

A „Demokratikus Charta” tüntetést szervezett a szaporodó szélsőjobbaldali jelenségek miatt. Mintegy 50 civil és érdekvédelmi szervezet csatlakozott a felhíváshoz, amely nagyrészt a Csurka-dolgozat, az meghirdetett „Magyar Út” nacionalista program, illetve a Csurka által szeptember 10-én vezetett média ellenes tüntetés szellemisége váltott ki. Konrád György Petőfi szobornál elmondott beszéde megjelent a Magyar Hírlap 1992. szeptember 25-i számában. Mészöly Miklós, Jancsó Miklós, Kerényi Imre, Donáth László a parlament épülete előtt elmondott beszédét pedig a Népszabadság 1992. szeptember 25-i száma hozta le. A rendszerváltás utáni legnagyobb tüntetésen sok tízezren szavaztak a Csurka-Magyarország ellen. Tom Lantos amerikai képviselő pedig az amerikai képviselőházban az indítványozta, hogy amennyiben a magyar kormány nem lép fel a Csurka-féle nacionalizmus ellen, függesszék fel a legnagyobb kedvezmény megadását Magyarországra számára. Az amerikai képviselőház másfél órán keresztül foglalkozott a Csurka-dolgozattal, ahol javaslatként hangzott el, hogy az amerikai kongresszus ebben az ügyben vegye fel a kapcsolatot az EU emberjogi bizottságával.

szeptember 27.

A Zsidó Újév alkalmából Andrásfalvy Bertalan művelődési miniszter, Horváth Balázs tárcanélküli miniszter és Katona Tamás államtitkár táviratban köszöntötte a Mazsihisz vezetőit.

szeptember 30.

A Zsidó Diákok Európai Egyesülete tisztújító kongresszusát tartotta a Maastricht melletti Kerkradéban. Az új elnök az angol Ben Leon lett.

Szeptemberben Izraelbe látogatott Sepsey Tamás, az Országos Kárrendezési és Kárpótlási Hivatal elnöke is.

A Magyar Tudomány 1992/9. számában Juhász Gyula tanulmánya jelent meg „A szellemi élet és az Akadémia a harmincas években és a háború alatt” címmel(1047-1051. p.).

Kroó László „Leon Zelman, a bécsi /főrabbi/” című tanulmánya a Szombat 1992/8. számában jelent meg (11. p.). Budai Aurél a Mendel Jakab-féle budai zsinagóga sorsát elemzi (4-5. p.); Domán István pedig a 150 éves "Sász Chevráról" írt (34. p.).

október hónap

október 1.

1. A Mazsihisz szüneteltette tagságát a Keresztény - Zsidó Társaságban. A szervezet nem vette figyelembe Zoltai Gusztáv javaslatát, hogy közösen határolódjanak el az antiszemita jelenségektől. „A Keresztény - Zsidó Tanács Állásfoglalása” ezt követően jelent meg a kirekesztés minden formája ellen az „Új Élet” 1992. október 15-i számában. Az 1992. november 1-jei számban Szécsi József, a Keresztény - Zsidó Társaság titkára jelentette be a Társaság csatlakozását a „Tanács Állásfoglalásához”.

2. Megjelent a NÜB „Felhívása a faji türelmetlenség, az idegengyűlölet nálunk is tapasztalható jelenségeinek elítélésére” az Új Élet 1992. október 1-jei számában.

3. A washingtoni kormányzat külügyminiszter-helyettese útján aggodalmát fejezte ki a magyar kormányban a kormányzó párt alelnöke, Csurka István által képviselt eszmeiség miatt. (A vita szövege megjelent a Pesti Hírlap 1992. október 13-i számában.) Francia és angol lapok pedig újnáci kísérletnek nevezték a Csurka-dolgozatot.

3. Szántó Piroska műveit mutatták be a Vigadó Galériában.

október 4.

1. Budapesten emléktáblát avattak gróf Esterházy János az V. Szép u. 3-ban lévő egykori lakóháza falán. A második világháború idején a szlovák parlamentben egyedül Esterházy János szavazott nemmel a zsidók koncentrációs táborokba hurcolása ellen. A Rákóczi Szövetség és az Esterházy Emlékbizottság által létesített emléket a mártírhaltalt halt politikus lánya, Esterházy Alice leplezte le.

2. A Jugoszláviában elkövetett háborús bűnök kivizsgálására alakult bizottság munkájának irányítására Elie Wiesel Nobel-békedíjas író kérte fel az ENSZ illetékes bizottsága.

október 8.

1. „Jobboldali radikalizmus a múltban és a jelenben” címmel konferenciát rendeztek a Politikatudományi Intézetben.

2. Zsidó szervezetek vezetői tanácskoztak a Síp utcában.

október 10.

A Mazsike Garay utcai Klubjában Gadó György tartott előadást „Az antiszemitizmus története új megvilágításban” címmel. Október 13-án Nógrádi Péter ügyvéd a kárpótlásról tartott tájékoztatást.

október 14.

A Mazsike Garay utcai Klubjában bemutatták Bak Béla dokumentumfilmjét „Pollák Erzsébet: a gyermek eutanázia túlélője” címmel. A vetítés után a rendezővel, és Virág Teréz pszichológussal beszélgettek az est vendégei.

október 17.

A Magyar Szimbolikus Nagypáholy és az Osztrák Nagypáholyhoz tartozó Quatuor Kutatópáholy konferenciát rendezett a szabadkőművességről a Magyar Tudományos Akadémián.

október 18.

A Magyar Televízió portréfilmet készített Schweitzer József főrabbról 70. születésnapjára.

október 20.

A Szociáldemokrata párt székházában nagy mennyiségű, az SZDSZ-t gyalázó, antiszemita röplapot találtak. Ezekről a Népszava fényképeket közölt. A Mazsihisz feljelentést tett ismeretlen tettes ellen, Rajk László SZDSZ-es képviselő pedig rendőrségi nyomozást követelt a röplapok előállítói, és terjesztői ellen. A rendőrség viszont úgy nyilatkozik, hogy nem szándékozik büntetőeljárást indítani, mert a röpiratok szövege nem terjed túl a szabad véleménynyilvánítás körén.

október 21.

1. Müller László izraeli fotókiállítását Székely Gábor Budapest főpolgármester-helyettese nyitotta meg Kisvárdán.
2. Dunajszky Gábor Kanadában élő fotóművész, és Michele Zackheim kiállítása volt látható a Chagall Galériában.

október 22.

1. Feldman László szobrászművész kiállítását a Goldmark Teremben rendezték meg.
2. Hivatalosan megalakult a Szim Salom reform zsidó közösség.

október 23.

1. Újfasizta tüntetők nem engedték szóhoz jutni Göncz Árpád köztársasági elnököt a Kossuth téren, ahol ünnepi beszédét mondta volna el. Antall József miniszterelnök az Operaházban elmondott ünnepi beszédében sajnálkozását fejezte ki a történetek miatt, de a kormány felelősségét a történetek miatt nem ismerte el. A színhed demonstráció miatt a Parlamentben lemondásra szólította fel a belügyminisztert Oláh Sándor, a kormánykoalíció képviselője. A sorozatos rasszista megnyilvánulásokra válaszul a fiatalok antifasiszta demonstrációkat tartottak. A Pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem bölcsész hallgatói 1992. november 3-án Szegeden és Pécsen szerveztek antifasiszta tüntetéseket. A Medián Közvélemény Kutató 1992. november 4-én megjelent felmérése a Kossuth téri incidens megítéléséről azt mutatja, hogy többségi vélemény szerint a rendőrségnek fel kellett volna lépnie a tüntetőkkel szemben.
2. II. János Pál pápa és Simon Peresz izraeli külügyminiszter Vatikánban tartott 45 perces találkozásán szó esett a pápa esetleges jeruzsálemi látogatásáról is.

október 24.

1. Zsidó tárgyú könyvek kiállítását rendezték meg Haifán. A magyarországi kiadók részvételét az Ex-Libris Kft. Budapest, és Gordos and Susanna, Haifa szervezte. A mintegy 300 kiállításon szereplő magyar könyvet Tóth Éva, az Ex-Libris antikvárium vezetője gyűjtötte össze. A kiállítás megnyitóján

részt vett Schőner Alfréd, a haifai egyetem művészettörténet tanára, Drucker Tibor, az Ex-Libris Kft ügyvezető igazgatója és Görög János izraeli magyar nagykövet.

2. Holocaust emlékművet avattak Pustadoboson. Az Egyesült Államokba és Kanadába elszármazott magyarországi zsidók segítségével rendbetett zsidótemetőben felállított emlékműnél a polgármester ígéretet tett a temető további gondozására.

3. A Mazsike Garay utcai Klubjának vendége László András, a Co-Nexus Rt igazgatója volt

október 27.

1. Izraeli keramikusok munkáiból nyílt kiállítás a Vigadó Galériában. A tárlatot Thury Levente rendezte, és nyitotta meg.

2. Konferenciával emlékeztek az 56-os Intézetben a Hajdúnánáson 1956. október 27-29-én lezajlott zsidóellenes atrocitásokról. Az előadásokat Völgyesi Zoltán, Pelle János és Litván György tartották.

október 28.

A Magyar Katolikus Püspöki Kar nyilatkozatot bocsátott ki az antiszemitizmus és a rasszizmus minden formája ellen. A Mazsihisz 1992. november 11-én üdvözölte a püspöki kar állásfoglalását.

október 31.

1. Kardos G. György íróval beszélgetett Szántó T. Gábor a Mazsike Klubban.

2. Holocaust emlékművet avattak a Margit-híd pesti hídfőjénél.

Októberben az önkormányzat rendbe hozatta a Nagyoroszi zsidótemetőt.

A Magyar Napló 1992/10 száma három zsidó vonatkozású írást közölt. Lakatos István költő a bicskei holocaustra, valamint Kerecsendi Kiss Márton fagyűlölő filmjeinek hatására emlékezik „Jegyzet a megalkuvásról” című cikkében (42-43. p.), Szántó T. Gábor és Kozma György pedig a Habsburg - Lőw találkozó 400. évfordulóját felhasználva a zsidó Prágának szentel egy-egy írást. (30-32. p.)

A Szombat 1992/10 összeállítást közölt „1956 és a zsidóság” címmel. Szerkesztő Gadó János.

A „Kritika” 1992/10 száma Magyarországon először tette közzé „A wannsee-i konferencia (1942. január 20.) jegyzőkönyvét”. Bevezeti Szinnai Miklós. (36-39. p.) Ugyanebben a számban olvashatók dokumentumok a lisszaboni külügyminisztérium archívumából a Weiss Manfréd Művek német kézre kerüléséről. Közzéteszi: Bán Éva. (34-35. p.)

A „Kommentár” 1992/4. száma Fóti Páter tanulmányát közölte a 20-as és a 90-es évek antiszemitizmusának összevetéséről „Az analógia határai” címmel (8-13. p.)

Vékony Gábor kétrészes tanulmányát az „Életünk” 1992/8-9, és 10. száma közölte „A kazár kérdés I-II. A kazárok és a zsidóság” címmel.

A „Bukasz” című folyóirat 1992/téli számában Balog Iván tanulmánya jelent meg „varázstalanítható-e az antiszemitizmus?” címmel (475-484. p.)

A „Forrás” című folyóirat 1992/10. számában jelent meg Isztray Borond tanulmánya „Út – az elhallgatott könyv. Tábor Béla: A zsidóság két útja” címmel. Salamon Konrád a Hitel 1991/6. számában „Elmélyült önvizsgálat. Tábor Béla: A zsidóság két útja” címmel jelentetett meg elemzést.

november hónap

november 1.

1. Katona Tamás miniszterelnökségi államtitkár vezetésével küldöttség utazott Izraelbe, ahol a Bar Ilan Egyetemen Katona Tamás előadást tartott „A zsidóság szerepéről az 1848-49-es szabadságharcban” címmel. Az Izraelben élő magyar-ajkúakkal való találkozón az államtitkár zavarosnak nevezte Csurka és Zacsek nézeteit, és hangsúlyozta, hogy Csurka nem helyettese Antall miniszterelnöknek, csupán egyike a hat alelnöknek. Az október 23-án a köztársasági elnök elleni tüntetésről szólva azt mondta, hogy az nem a kormány által szervezett akció volt, a bőrfejűek zavargásáról az a véleménye, hogy a társadalomban arra nincs fogadókészség. Az izraeli rádióknak adott nyilatkozat szövegét a Népszabadság 1992. november 10-i száma közölte.

2. Rendbe hozták és újjáavatták a bácsalmási zsidó temetőt.

3. Biblical World néven művészeti galéria, ajándék- és kegytárgyboltot nyitott a Wesselényi utca 13-ban a Raj házaspár.

november 2.

Horn Gyula és Tabajdi Csaba az MSZP képviselőjében látogatást tett a Mazsihisznél. Az MSZP képviselői megígérték, hogy a párt határozottan fellép az antiszemitizmus minden formája ellen.

november 3.

Szakály Sándor történész a pécsi Honvéd Helyőrségi Klubban „A magyar királyi honvédség és a zsidótörvények” címmel tartott előadásában a holocaustért minden felelősséget a németekre hárított.

november 4.

1. Tar Pál washingtoni magyar nagykövet levelet írt az amerikai képviselőházhoz. Ebben kifejtette, hogy a Csurka-tanulmány elhibázott és káros. A levél teljes szövege megjelent a Magyar Hírlap, 1992. november 4-i számában.

2. Názáreti alpolgármester Győrbe látogatott a testvérvárosi kapcsolatok kiépítése céljából.

november 6.

Koszorús Ferenc vezérkari ezredes emléktábláját leplezték le a Dohány utca 1-ben lévő ház falán. Az emléktáblát Für Lajos honvédelmi miniszter leplezte le, méltató beszédet Vigh Károly történész, a Bajcsy-Zsilinszky Társaság elnöke mondott. Koszorús 1944. július elején a Baky-féle csendőrzászlóaljakkal eltávolításával megmentette a főváros mintegy 300 ezer főnyi zsidóságát a deportálástól. Tettéért a Magyar Köztársaság 1991-ben posztumusz vezérezredessé léptette elő.

november 7.

1. Szegeden Bibó István konferenciát rendeztek.

2. Beney Zsuzsa „A magyar zsidóság története - ahogy Pap Károly látta” címmel tartott előadást Pécsen a JPTE kollégiumában.

3. A Mazsike Klubban Ungvári Tamással Braun Róbert beszélgetett.

november 9.

1. A kormányfő meghívására a Mazsihisz vezetői látogatást tettek Antall Józsefnél. A találkozón részt vett Feldmájer Péter, Engländer Tibor, Korányi László, Schweitzer József, David Krausz. A Mazsihisz a tárgyalást megelőzően levelet intézett a miniszterelnökhöz, melyben a zsidóság elvárásait négy pontban foglalták össze. Ezek: készüljön törvényjavaslat a fasiszta és fasisztoid jellegű szervezetek betiltásáról, nyilvánítsák bűncselekménnyé a holocaust-tagadást, tiltsák be a fasiszta és fasisztoid jelvények használatát. Ezeket a törvényjavaslatokat az országgyűlés rendkívüli sürgősséggel tárgyalja meg. A Mazsihisz vezetői elvárják, hogy a kormány tegyen meg mindent

azért, hogy a magyarországi zsidó közösség háborítatlanul élhessen ebben az országban. A tanácskozást a szívélyes egyet nem értés jellemezte, konkrét megállapodások nem születtek.

2. Az európai ügyekért felelős igazgató, Andrew Baker rabbi vezetésével négy napra Budapestre érkezett az American Jewish Committee küldöttsége. A delegációt a külügyminiszter és az országgyűlés elnöke is fogadta. A megbeszéléseken szó volt az újjáéledő antiszemitizmusról, a Csurka-tanulmányról, a magyar-izraeli kapcsolatokról, valamint a vallási életről is. A küldöttség pártok vezetőivel is találkozott. Baker rabbi kijelentette: világos beszédet, határozott fellépést várnak.

3. Furmann Imre kezdeményezésére országos mozgalmat hirdetett az MDF Nyékládházai szervezete a zsidótemetők megmentéséért.

4. Ettől a naptól kezdve a Mazsihisz havi 1500 forintot fizet a Törökkoppányi általános iskola természetjáró szakkörének a zsidótemető ápolásáért.

november 11.

1. A Mazsike Garay utcai Klubjában minden hónap első szerdáján bemutattak egy-egy filmet az Országos Széchényi Könyvtár Történeti Videótára által készített sorozatból. A holocaust túlélőkkel készített filmek rendezője Sipos András is jelen volt, beszélgetőtársa pedig Virág Teréz pszichológus volt.

2. Baselben rendezték meg az európai rabbik konferenciáját. A magyarországi rabbikar részéről Landeszman György és Schweitzer József vett részt a konferencián.

november 12.

1. A Lauder Javne iskola új épületének felépítésére a Főváros 99 évre ingyenes használatba adta a Budakeszi u. 48. szám alatti telket a Ronald Lauder Foundationnak. Az épületre kiírt pályázatra 9 nevezés érkezett. Az 1992. december 7-i eredményhirdetésen a nyertes pályázat Sugár Péter, Karácsony Tamás és Szerényi Győző munkája lett.

2. A Mazsike Klubban Gervai András Beke Kata független, és Szabó Miklós SZDSZ-es képviselővel beszélgetett szélsőjobboldali jelenségekről „Antiszemita veszély belpolitikai életünkben” címmel.

3. A parlamentben Suchman Tamás szocialista párti képviselő bejelentette, hogy határozat tervezetet nyújtanak be a faszizmus és a rasszizmus elítélésére.

4. II. János Pál pápa 30 perces látogatáson fogadta Edgar Bronfmant, a ZSVK elnökét a Vatikánban. A pápa ígéretet tett arra, hogy támogatja azt a fajüldözést és antiszemitizmust elítélő nyilatkozatot, amelyet már több vezető politikus aláírt.

november 14.

1. „Zsidó dallamok a zeneirodalomban” címmel a Mazsike és a Nemzeti Filharmónia közös hangversenyt rendezett a Vigadóban. A műveket Szécsi József mutatta be. Műsoron: Lewandowski: Ünnepi melódiák (Rásonyi Lea hegedű, Mayer Erika zongora); Eisikovits: Mindenki, akiben lélek lakik; Ravel: Fiam, Mejerke (Fekete László); Ravell: Kaddis; Örök rejtély (Ardó Mária ének); Bruch: Kol Nidré (Perényi Miklós cselló, Mayer Erika zongora); Prokofjev: Nyitány héber témára (Nemzeti Filharmónia); Muszorgszkij: Héber dal; Saul (Polgár László ének, Nagy László zongora); Sosztakovics: Tizenegy jiddis dal (Maria Uribe, Sterczer Anna és Rozsos István ének).

2. A Measz a munkaszolgálatosok tömeges behívásának 50. évfordulóján emlékülést tartott. Szita Szabolcs „A magyar munkaszolgálat a második világháború” idején címmel, Fehér József pedig „Jogi keretek és Magyarország háborúba sodródása” címmel tartott előadást.

november 17.

„Magyar Holocaust” címmel kiállítás nyílt az Ikarus Művelődési Házban.

november 18.

Megjelent a „Tégy a gyűlölet ellen!” mozgalom aláírásgyűjtő felhívása a Népszabadság 1992. november 18-i számában. A később sok ezer csatlakozót vonzó mozgalmat a Madarász utcai Gyermekkorházból kezdeményezte Votisky Péter főorvos és Hegedűs Zsuzsa szociológus.

november 19.

Magas rangú vatikáni küldöttség tárgyalt Izraelben a vatikáni-izraeli kapcsolatok rendezéséről.

november 21.

Kósa György: „József” című oratóriumát mutatták be a Fészek Klubban.

november 24.

Virág Teréz és Sipos András „Röppentyű” című dokumentumfilmjét bemutatták az MTA Judaisztikai Kutatócsoportja szervezésében. A közönség soraiban a film kapcsán vita támadt a vegyes házasságok értelmezéséről. Naftali Kraus az alkotókat, továbbá Komoróczy Gézát támadta a vegyes házasságok állítólagos eszményítése miatt. A vitában Komoróczy oldalán vett részt Schweitzer József főrabbi is. Szántó T. Gábor, a Szombat főszerkesztője pedig „Helyettes szégyenlő” című cikkében ítélte el Naftali Kraus vitastílusát a Szombat című folyóirat 1993/2. számában (13. p.).

november 25.

1. SZDSZ delegáció utazott Izraelbe Dornbach Alajos vezetésével a Munkapárt meghívására.
2. Ünnepi megemlékezést tartottak a Mazsihisz székházában Domán István főrabbi 70. születésnapja alkalmából.

november 26.

1. Magén István festőművész kiállítása nyílt meg a Derkovits Galériában.
2. Az MDF válságmegoldó stábot hoz létre, de nem zárta ki Csurkát.

november 28.

A Szombat Szalon kerekasztal-beszélgetést rendezett 1956 és a zsidóság kapcsolatáról. A meghívott vendégek: Ember Mária, Forintos György, Litván György és Ungvári Rudolf voltak. A moderátor Könczöl Csaba volt.

november 29.

1. Az ELTE Tanári Klubjában (Szerb u.21-23.) vasárnapi disputát tartottak az antiszemitizmusról. Előadók: Kovács András „Az antiszemitizmus, mint köd”; Komoróczy Géza „Másodlagos antiszemitizmusok: a háború utáni Németország és az iszlám világ (Christian Meier és Bernard Lewis könyvei kapcsán)” (megjelent a Beszélő 1992. december 19-i számában); Harmath Pál „Új irányzatok az antiszemitizmus értelmezésében”; Jagschitz, Gerhard „Neue Archiv-Dokumente zum Holocaust”; Ö. Kovács József „Zsidóság a Duna-Tisza közben, XIX. század: Modernizáció, alkalmazkodás, feszültségek” (megjelent a Forrás 1992/11. számában 64-76. p.); Hernádi Miklós „Numerus clausus, kvótarendszer, pozitív diszkrimináció”; Lányi Gusztáv „Politikai antiszemitizmus: Durvalelkűség és tekintélyelvűség”; Kiss Endre „Az antiszemitizmus mint metafizika”.
2. Dov Landau szegedi születésű Tel-Avivban élő irodalomprofesszor tartott előadást a pécsi Művészetek Házában „A bibliai hagyomány és a héber irodalom” címmel.

Az aszódi zsidótemető és Schlosberger-mauzóleum helyreállítását szervezik a helyi Petőfi Múzeum munkatársai.

Befejeződött a kőszegi zsinagóga nyílászáróinak beüvegezése és az ajtók felszerelése. Egyelőre többre nem futotta az 1991-ben létrehozott alapítvány költségvetéséből. A városban Juda Enev kiállítása nyílt meg.

A Magyar Rádió Kossuth adója folytatásokban közvetítette Bibó István: „Zsidókérdés Magyarországon 1944 után” című tanulmányát, melyet Gábor Miklós olvasott fel.

A Szombat 1992/9. számban Marton Éva és Szegő Krisztina készített interjút Soros Györggyel „Célunk egy nyitott társadalom” címmel (11-13. p.). A Szombat 9. és 10. számában Ságvári Ágnes „Kik akadályozzák a holocaust-kutatást?” címmel közölt írást.

december hónap

december 1.

1. A Debreceni Zsidó Hitközség rabbiszékét Deutsch László rabbi foglalata el.
2. Rió de Janeiroban 85 éves korában meghalt Rónai Pál költő, műfordító. 1984-ben a magyar kormányfő a legmagasabb magyar tudományos és művészeti díjjal tüntette ki.
3. Megjelent a Karsai László szerkesztette antiszemita szöveggyűjtemény „Kirekesztők” címmel. A kötet politikai vihart és társadalmi vitát váltott ki. Deák Gábort, az izraeli követség sajtóattaséját elbocsátották a kötet összeállításában való részvételéért. A véleményformáló értelmiség reprezentánsai jobbra elhatárolódtak a válogatástól, ezért következő évben Karsai megjelentette a „Befogadók” című szöveggyűjteményt. A legfőbb ügyészhez pedig indítvány érkezett a kiadvány betiltására.
4. Megalakult az országgyűlési képviselők „Mikó Imre Köre”, tagjai lakossági bejelentéseket várnak magyarelles jelenségekről.

december 2.

A Szindbád moziban tartott „Filmklubot” Deák Gábor vezette, a Hanoir Hacioni vezetője, Doron Ratz finanszírozta. Levetítették Elek Judit „Tutajosok” című filmjét, 1992. december 15-én a Maszada című izraeli filmet, 1993. januárban a Slansky-perről készült „Vallomás” című francia filmet.

december 3.

Bruno Schulz halálának 50. évfordulóján emlékestet rendeztek a Lengyel Tájékoztatási és Kulturális Központban „Az üstökös” címmel.

december 4.

Shai Ginott izraeli fotóművész kiállítása nyílt meg Békéscsabán.

december 6.

Antiszemita lincshangulat alakult ki az UTE-MTK mérkőzésen az Újpesti Stadionban, amit a TV nézők élő adásban követhettek.

december 8.

1. A Mazsike Klubban Verő Gábor, a Magyar Auschwitz Alapítvány és Holocaust Dokumentációs Központ ügyvezető titkára a szervezet tevékenységét ismertette. A beszámoló megjelent az Evangélikus Életben.
2. Ö. Kovács József történész, a kiskunhalasi levéltár igazgatója tartott előadást az ELTE Tanári Klubjában „Zsidók a Duna-Tisza köze városaiban a 18-19. században” címmel.

december 9.

Raj Tamás tartott előadást a kunszentmiklósi Baksay Sándor Gimnáziumban „Az izraelita egyház története” címmel.

december 10.

1. A Mazsike hanuka-estet rendezett a Fészek Művészklubban (Kertész u. 36.)
2. 86 éves korában elhunyt Tábor Béla (1907-1992), „A zsidóság két útja” szerzője. A Rákoskeresztúri temetőben Schweitzer József főrabbi búcsúztatta.

december 11.

1. Közgyűlést tartott a Magyar Auschwitz Alapítvány és dokumentációs Központ a Measz székházában. Vértés Sándor bejelentette, hogy alapítványt hozott létre a Yad Vasem kitüntettek támogatására. Megsegítésükre hozták létre „Az Igaz Emberekért Alapítványt”. Az alapítványtevő maga is a kitüntetés birtokosa. Az alapítvány kuratóriumának tagja a Mazsihisz, a Maesz és a Keresztény Zsidó Tanács. Javaslat hangzott el a Yad Vasem magyar tagozatának megalakítására, melynek feladata további embermentők felkutatása lenne.
2. Egerben bemutatták Szomory Dezső „Szabóky Zsigmond Rafael” című darabját.

december 14.

1. A NÜB és a Holocaust Dokumentációs Központ találkozóra hívta meg a „Világ Jámborai” kitüntetés magyar birtokosait. Mintegy 210-220 kitüntetettet tartanak nyilván.
2. Karasszon Dezső tartott előadást a Magyar - Izraeli Baráti Társaság Debreceni Tagozata szervezésében a debreceni Református Kollégiumban "Nevelés az ókori és a mai Izraelben" címmel.

december 16.

1. A Mazsihisz nyilatkozatot juttatott el Németország budapesti nagykövetségéhez tiltakozásul az elharapózó újnáci jelenségek miatt Németországban. A tiltakozás szövege szerint a Mazsihisz elvárja a német kormány határozott és eltökélt fellépését az erőszak és a barbarizmus hulláma ellen.
2. Prágában rendezték meg a héber nyelv és a zsidó tudományok ápolására létesült Brit Ivrit Olamit szervezet háromnapos tudományos konferenciáját. A magyarországi zsidóság történetének szefárdi vonatkozásairól Schweitzer József tartott előadást.

december 17.

1. Schweitzer József főrabbi kapta az 1992. évi Bächer-emlékérmét. Az MTA Judaisztikai Kutatócsoport szervezte emlékünnepekre az ELTE Szerb utcai Tanári Klubjában került sor. Komoróczy Géza a laudáció felolvasása után adta át az érmet. A laudáció szövege megjelent a Szombat 1993/3 számában (8-9.p.). A kitüntetett „Szefárdok Magyarországon és Erdélyben” címmel tartott előadást. Az ünnepségen Landeszman György vezető főrabbi átnyújtotta a Schweitzer professzor úr 70. születésnapjára a tanítványok, kollégák és tisztelők által összeállított, és a Mazsihisz által kiadott „Emlékkönyvet” Schweitzer Józsefnek.
2. Baja város polgármestere kitüntette Lichter Ferenc hitközségi elnököt a bajai zsidótemető helyreállításáért és életútjáért.

december 20.

1. Tudományos ülésszakkal ünnepelték az Országos Rabbiképző Intézet alapításának 115. évfordulóját. A Rabbiképző Dísztermében elhangzott előadások: Cserhalmi Péter „Gruby Dávid (1810-1898) világa”; Eri Károly „A totális interpretáció módszerének alkalmazása a Biblia-tudományban (Méir Weiss: Jób kezdetének története.)”; Fazekas László „A jiddis nyelv kialakulása”; Frojimovics Kinga „A magyarországi zsinagógaépítészet helye a középkori Európában”; Gadó János „A népi-urbánus vita Magyarországon 1991”; Ö. Kovács József „Polgárosodás és zsidóság Magyarországon a 18-19. században”; Markovics Ábrahám „Chanukka a tradicionális és a modern zsidó irodalomban”; Schweitzer Gábor „Adatok az 1935. évi Izraelita Országos Gyűlés történetéhez”; Turán Tamás „A hadszolgálat a zsidó jogtudományban”.
2. A Mazsihisz hanuka-bált rendezett az Óbudai Társaskörben.

december 29.

1. A rendőrség lezárta a nyomozást a Ferihegyre vezető úton egy évvel korábban elkövetett terrortámadás ügyében. Nem találták meg a merénylőket.
2. Műsoros megemlékezést tartottak Apostagon a zsinagóga felépítésének 150-ik, felújításának 5-ik évfordulójára. Az „Európa Nostra” díjjal kitüntetett faluházban Raj Tamás főrabbi, és a felújítást vezető Wirth Péter tartottak megemlékezést, a Múlt és Jövő folyóirat pedig irodalmi műsorral, valamint Kőbányai János „Szentföld ünnepei” című fotókiállításával járult hozzá az ünnepséghez.

Decemberben David Stern zsidó származású német festőművész kiállítása nyílt meg a Magyar Nemzeti Galériában "Tanulmányok egy útról 1987-1992" címmel.

Egyedülálló idős emberek magányának enyhítésére létrejött a Mamele Ház Alapítvány a Leumi Hitelbank támogatásával.

Decemberben hunyt el Kovács Sándor kántor, aki szinte az összes fővárosi zsinagógában működött. A Kozma utcai temetőben helyezték örök nyugalomra. Hangját az 1986-ban megjelent Hungaroton lemez őrzi.

A várbeli Korona Pódiumban Mikes Lilla monodrámát adott elő Emile Ajar (Romain Gary): „Elöttem az élet” című művéből „Momó és Róza mama” címmel.

Hanukára megjelent az Országos Rabbiképző Intézet Goldmark kórusának műsoros kazettája Eljött az ének ideje címmel. A kazettát és a CD-t a Magyar Rádió készítette.

Az Alföld című folyóirat 1992/12 száma megemlékezett Komlós Aladár születésének centenáriumáról. (86-87. p.)

A Statisztikai Szemle 1992/12 számában Kápolnai Iván tanulmányt közölt „Mezőkövesd város és környéke népessége 1746-1990” címmel. (1053-1067. p.)

A Jász-kunság 1992/6. számában Györfi Sándor szobrászművész mondja el a Karcagon nemrég felállított 2. világháborús emlékmű történetét. A „Kun Pieta” mintegy ezer karcaginak, köztük 446 zsidónak állít emléket a református templom melletti parkban.

A Bethlen téri Oneg Sabbat Klubban a zsidó oktatási intézmények vezetőivel rendeznek kerekasztal-beszélgetést, melyről a Szombat 1992/10. száma tudósított (4-5. p.). Zeke Gyula „Szilárd Dénes, Tábor Béla, Pap Károly: három zsidó önkép a vész-korszak küszöbén” címmel írt tanulmányt ugyanitt (29-31. p.). Marjanucz László: „A szegedi zsidó polgárság kulturális tájékozódása az 1944-ben zár alá vett műkincsek tükrében” (32-33. p.).

Kárpótlási törvénykezés 1992-ben:

1992. Február elején látogatott el a Mazsihisz Székházába Sepsey Tamás, az Országos Kárrendezési és Kárpótlási Hivatal elnöke. Zoltai Gusztáv bírálta az életüktől és szabadságuktól jogtalanul megfosztottak kárpótlásáról készült törvénytervezetet. Zoltai közölte, hogy a Mazsihisz érvényesíteni kívánja a párizsi békeszerződésben rögzített és a magyar parlament által is ratifikált jogait. A 27. paragrafus értelmében a holocaustot szenvedettek ingatlanai és ingóságai nem szállhatnak a magyar államra, hanem felekezeti tulajdonnak tekinthetők. Ez mintegy 337 ezer ingatlant, és az úgynevezett aranyvonattal az országba visszakerült zsidóságtól elvett aranykészletre is kiterjed.

A NÜB Auschwitz táborcsoportja február 26-i éves beszámoló értekezletén foglalkoztak a zsidó kárpótlás körüli problémákkal is. (Bp. V. Szabadság tér 16.). A NÜB új elnöke, Szenes Iván, a Mazsihisz nevében pedig Zoltai Gusztáv egyeztetett a kárpótlás kiszélesítése érdekében teendő

közös lépéseket. A Muszoe-val való kapcsolatfelvétel ötletét azért vetették el, mert a 60-as években kapott százmillió márkás nyugat-német kártérítés szétosztása körüli visszaélésekért sokan a Muszoe-t okolják.

Raj Tamás rabbi, Szdsz-es parlamenti képviselő egyik februári interpellációjában felvetette, hogy a művelődési tárca gátolja az Országos Zsidó Helyreállítási Alap irataiba való betekintést. Andrásfalvy Bertalan ezt cáfolta március 2-án, mondván hogy a Központi Levéltárban lévő iratanyag kutatására eddig valamennyi kérelmező megkapta a kutatási engedélyt. Antall József miniszterelnök május végén intézkedett a Zsidó Helyreállítási Alap újraélesztéséről, működése azonban nem indult meg.

Március 12-én a Mazsihisz, a Mazsike, a Magyarországi Zsidók Nemzeti Szövetsége, a Magyarországi Zsidó Diákok Szövetsége és a B,nai B,rith közös levélben fordult Szabad Györgyhöz, az országgyűlés elnökéhez a 3. kárpótlási törvény-előkészítése kapcsán. Ebben úgy foglaltak állást, hogy az benyújtott tervezet nem felel meg sem a nemzetközi gyakorlatnak, sem az 1947. évi XVIII. számon becikkelyezett Párizsi Békeszerződés teljes kártalanításra vonatkozó előírásainak. Kérték, hogy ebben a formában ne fogadja el a parlament a törvényjavaslatokat. Vegyék igénybe a ZSVK ilyen ügyekben felgyűlt nagy tapasztalatát, és hozzák előbbre a kárpótlási törvény kiterjesztésének időpontját is.

A május 12-én elfogadott 1992. XXXII. törvény "az életüktől és szabadságuktól politikai okokból megfosztottak kárpótlásáról" (harmadik kárpótlási törvény) megalkotásakor a parlamentben több, a zsidóság képviselői részéről felvetett kérést figyelembe vettek. Az ún. harmadik kárpótlási törvényt május végén fogadta el az országgyűlés, hatályba 1992. július 1-től lépett.

Június 2-án Balsai István igazságügy miniszter a Népszabadság 1992. június 2-i számában a második kárpótlási törvényről nyilatkozva a zsidóság jogsérelmének orvoslásával kapcsolatban a következőket mondta: "A magyar kormány tudatában van annak, hogy hány százezer honfitársunkat öltek meg koncentrációs táborokban. Csakhogy ezek a szörnyűségek nem Magyarország területén, nem a magyar hatóságok akaratából következtek be. Az is történelmi tény, hogy 1944 tavaszán a magyar állam teljes szuverenitását elvesztette." Történészek viszont úgy vélték, hogy a Sztójay-kormány igenis felelős a zsidóság sorsáért. A Mazsihisz pedig nyílt levélben fordult a miniszterhez (Népszabadság, 1992. június 8.), hogy történelmi bizonyítékok, és tények alapján revidálja álláspontját az akkori magyar kormány vétlenségét illetően.

Zsidó szervezetek azonban július 14-én az Alkotmánybírósághoz fordultak, mivel álláspontjuk szerint az ország 1944. március 19-i német megszállása után is teljhatalma volt a zsidóság elleni intézkedések megtételére, ezért a teljes szuverenitás elvesztésére és szörnyűségek országhatáron kívüli elkövetésére hivatkozni nem lehet.

Április 7-én a parlament elfogadta az ún. „második kárpótlási törvényt” az 1939-1949. között tulajdoni sérelmek orvoslására. Az 1992. évi XXIV. törvény - szemben az elsővel - az ingóságokat is figyelembe veszi. Külön rendelkezik az ékszerekről és a műkincsekről. A rendelkezés szerint a holocaust idején kényszerletétbe helyezett ingóságok tulajdonjogát, illetve teljes értékét nem kapják vissza a tulajdonosok, így a kárpótlás ebben az esetben is csak részleges lehet. Az Európa című képes hetilapban László Ágnes kétrészes interjút készített Mrávik László művészettörténésszel az elhurcolt műkincsek sorsáról (1992. ápr. 2. és 9.). Mrávik László, a Magyar Nemzeti Galéria munkatársa, hosszú ideig tanulmányozta a "Kormánybiztosság a zsidók zár alá vett műtárgyainak számbavételére és megőrzésére" néven ismert hatóság 1989-ig titkosnak minősített iratanyagát.

Május 19-én az Alkotmánybíróság teljes ülésen foglalkozott Timár György ügyvéd 1991-es beadványával, mely a letétként kezelt zsidó arany és műtárgyak utáni teljes kártérítés ügyében fordult az Alkotmánybírósághoz. A magyar és a nemzetközi jog szerint a letéti követelés soha nem évül el. Amennyiben a letétként kezelt tárgyak nincsenek meg, a magyar állam teljes kártérítéssel tartozik – beleértve a kamatokat is. A testület május 19-én hallgatta meg Kupa Mihály pénzügyminisztert és Bod Péter Ákost, a Magyar Nemzeti Bank elnökét. Az alkotmánybíróság úgy foglalt állást, hogy a bűncselekménnyel kapcsolatban lévő tárgy elkobzásának nem feltétele, hogy az elkobzással érintett személy az adott cselekményért büntetőjogilag is felelősségre vonható legyen. A Pesti Központi Kerületi Bíróságon próbapaper is folyt. Székely Gábor, Budapest

főpolgármester-helyettese pert indított az MNB és a magyar állam ellen, hogy szolgáltatassák vissza számára az édesapja által letétbe helyezett tárgyakat.

A Mazsihisz augusztusban az Alkotmánybírósághoz fordult a kárpótlási törvény és a Munka Törvénykönyve ellentmondásainak tisztázása érdekében.

Novemberben az Alkotmánybírósághoz fordult a Measz az életüktől és szabadságuktól politikai okokból megfosztottak kárpótlásáról szóló törvény egyes diszkriminatív rendelkezéseinek alkotmányjogi szempontból való felülvizsgálata végett. Ilyen a nemzeti gondozási díjra jogosultak körének felülvizsgálata, a holocaust áldozatok hozzátartozóinak kárpótlása, valamint a holocaust alatti és utáni munkaszolgálat közötti különbség megállapítása az élet veszélyeztetettsége szempontjából.

Az Országos Levéltárban kárpótlási ügyfélszolgálati iroda (I. Bécsikapu tér 4.) kezdte meg működését. Itt segítettek az adatok, iratok beszerzésében.

Kárpótlási törvények:

1990. évi LXXIV. törvény,
1991. évi XXV. törvény, (kpt. I.) első
1992. évi XXIV. törvény, (kpt. II) második
1992. évi XXXII. Törvény (kpt. III) harmadik
1992. évi IL. törvény,
1995. évi XXXIX. Törvény.

1992-ben:

1992-ben az állami költségvetés 60 millió forinttal támogatta a zsidó felekezetet, 75 millió forint támogatást adott a Dohány utcai zsinagóga felújításához.

A Magyar Hírlap szombati számaiban egész évben folytatásokban jelent meg Hankiss Ágnes: „Egy hamis Messiás evangéliuma” című esszéje.

A Pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem Történettudományi Intézete kérdőíves vizsgálatot készített a gimnazisták zsidóképéről. A kutatás vezetői Tarján G. Gábor és Radó Péter voltak.

A Mazsihisz három ingatlant kapott vissza az év folyamán. 1992-ben négy ingatlan visszaadását kérte a Mazsihisz, ebből a Radnóti Gimnáziumot nem kapták vissza. Összesen 82 ingatlant igényelt vissza a Mazsihisz. (Az országban 13 egyház összesen 6180 ingatlanra nyújtotta be igényét. A kormány november eleji ülésén 124 ingatlan visszaadásáról döntött.) A Mazsihisz ingatlan visszaigénylésével a Szombat 1992/9. száma foglalkozik. (9.) p.

A Magyar Zsidó Levéltár rendezésének stációiáról a Szombat folyóirat 1992/5. és 6. és 10. számában olvashatók a munkát végzők beszámolóit. Frojimovics Kinga, Füzi Bernadette és Horváth Rita az anyakönyvekről számol be, a 10. számban pedig Kiss Márton tájékoztat a legújabb állapotról.

A Kaposvári Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola Társadalomtudományi Tanszékén Simonné Pallós Piroska vezetésével vallástörténet és liturgia stúdiumok keretében zsidóságkutatás folyik. A Kaposvári Zsidó Hitközség felkérésére az év tavaszán Simonné előadást tartott „Zsidóság, antiszemitizmus, holocaust Somogyban” címmel.

Temetők 1992-ben:

Az orosházi zsidótemető részleges felszámolásáról döntött a helyi hitközség. A részleges felszámolást az orosházi zsidó hitközség intézi 1993. január elsejével.

A nagyvázsonyi és a zalaegerszegi temetőben több sírt megrongáltak.

A Kozma utcai temetőben befejeződött a kerítés felújítása, a Salgótarjáni útiban pedig elvégezték a parcellák közötti részek tisztítását.

A búji és a rajkai temető kerítésének felújítása befejeződött, a további gondozást a polgármesteri hivatalok vállalták.

A nagykállói temető felügyeletével a hitközség gondnokot bízott meg.

Fülöpszállás, Tass, Sellye, Szulok, Csesznek és Alsópetény önkormányzata szerződést kötött a Mazsihisz-szel a zsidó temetők gondozásáról.

A szentesi önkormányzat hasznosítási célt és pénzt keres a háború vége óta üresen, több éve tető nélkül álló zsinagóga állapotának helyreállításához. A városban befejeződött a Taharo-terem felújítása.

Egerben elkészült a zsidótemető kapuinak felújítása.

Folyik a pilisvörösvári és a nagytétényi zsidótemetők felújítása.

A tállyai zsidó temetőkerítésének és kapujának felújítása megtörtént.

Az MDF részétől Furmann Imre kezdeményezte a zsidó temetők társadalmi helyreállítását. A kezdeményezésre a bodrogkeresztúri, a szentesi, a gesutrédi, a dunaújvárosi és a tamási temetők helyreállítása kezdődött el.

A villányi zsidótemető helyreállításában közreműködött Hans Rehfeld német főkonzul, valamint a német Johánnita Rend is.

Folytatódtak a mosonmagyaróvári zsidótemető felújítási munkálatai - immár a városi önkormányzat támogatásával. Korábban adományokból hozták helyre a kerítést, végezték el a tereprendezési munkálatokat.

Befejeződtek a budakeszi zsidótemető felújítási munkálatai. Izraeli építészhallgatók és a Műemlékvédelmi Hivatal segítségével elkészült a temetői sírkövek felmérése és dokumentálása is.

A kiskunhalasi hitközség gyűjtést indított a zsinagóga megmentésére.

Folytatódott a szegedi zsinagóga rekonstrukciója.

A Café Babelben 1992-ben jelent meg Nádasdy Ádám tanulmánya „Mélységek mélyén. A jiddis” címmel.

Könyvek
=====

ARENDE, Hannah

A totalitarizmus gyökere. (ford: Braun Róbert, Sebes Iván, Erős Ferenc, Berényi Gábor.) Bp., 1992, Európa K. 657 p.

AYALI, Meir

A kételkedő talmudista. Elisa ben Aduja a Paradicsomkertben. Bp., 1992, MTA Judaisztikai kutatócsoport Értesítő 5. szám 21 p.

AUTH János

Antik héber jövendölések. /Héber asztrológia és a hősen jövendölés. Bp., 1992, szerzői kiad. 97 p.

BEN-TOV, Arieh

Holocaust. A Nemzetközi Vöröskereszt a magyar zsidóság a második világháború alatt. (ford: Gyurkó László.) Bp., 1992, Dunakönyv K. 297 p.

BÓDI TÓTH Elemér

A torony alatt. Lírai napló 1987-1991. Salgótarján, 1992, Mikszáth Kiadó. 108 p.

CSEPELI György

Nemzet által homályosan. Bp., 1992, Századvég K. 357 p.

Dávid tornya. Modern héber költők antológiája. (vál: Itámár Jáoz-Keszt.) Bp., 1992, Belvárosi K. 279 p.

Egy tudós könyvtára tükrében. A Scheiber könyvtár katalógusa. (szerk: Apor Éva.) Bp., 1992, Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára. 450 p.

EMBER Mária

Ránk akarták kenni. Bp., 1992, Héttorony Kiadó. 115 p.

FABÓ Kinga

A fül. Bp., 1992, Széphalom Könyvműhely. 38 p.

FELKAI László

A budapesti zsidó fiú- és leánygimnázium története. Megjelent az Anna Frank Gimnázium gondozásában az iskola fennállásának 75 évfordulójára. Bp., 1992, Mazsihisz. 182 p.

FENYVESI, Charles

Amikor kerek volt a világ. Emlékek a szabolcsi szép időkből. (ford: Walkóné Békés Ágnes.) Bp., 1992, Európa K. 265 p.

FEUERSTEIN Emil

Egy marék virág. Bp., 1992, szerzői kiad. 252 p.

FORRAI Eszter

Hullámlépcső. Versek 1990-91. Bp., 1992, Múlt és Jövő K. 64 p.

FRIGYESI Judit

„Lebegő ritmus”: A kelet-európai zsidóság különös zenei stílusa. Bp., 1992, MTA Judaisztikai Kutatócsoport Értesítő 4. szám. 21 p.

GILADI, David

Pesti mérnökök - Izrael építői. Bp., 1992, Ex-Libris K. Múlt és Jövő Kiadó. 261 p.

GOETSCHEL; Roland

A kabala. (ford: R. Szilágyi Éva) Bp., 1992, Akadémiai Kiadó. 140 p.

GONDA László

A zsidóság Magyarországon 1526-1945. (sajtó alá rend: Gál Éva) (szerk: Zeke Gyula) (bev: Litván György) (Függelék: Prebuk Anikó, Zeke Gyula). Bp., 1992, Századvég K. 388 p.

GUNST Péter

Meyer Amschel Rotschild. Bp., 1992, Akadémiai K. 274 p. /Életek és korok./

HERMANN Imre

Az antiszemitizmus lélektana. Bp., 1992, Cserépfalvi Kiadó. 152 p.

HERZOG, Arthur

Dopping. (ford: Zsolt Angéla.) Bp., 1992, Maecenas K. 388 p.

Hetven év. Emlékkönyv dr. Schweitzer József születésnapjára. (Szerk: Landeszman György és Deutsch Róbert.) Bp., 1992, BZSH. 196 p.

Holocaust dokumentációs füzetek. Kiadó a Magyar Auschwitz Alapítvány - Dokumentációs Központ.

JESHURUN Élijahu (SZABÓ Ödön)

Az élő zsidó történelem. /Ábrahámtól - Izrael negyvenedik jubileumáig. / 4. kiadó. Natanja, 1992, Szerzői kiadó. 302, XVI p.

JÓLESZ Károly

Miért? Zsidó törvények és szokások magyarázata. (Bev: Schweitzer József.) Bp., 1992, Copyright K. 150 p.

JUNG, Gustav Carl

Válasz Jób könyvére. (ford: Tandori Dezső.) Bp., 1992, Akadémiai K. 190 p.

KÁLLAY Miklós

Magyarország miniszterelnöke voltam (1942-1944). Egy nemzet küzdelme a második világháborúban. 1-2. kötet. Bp. 1992, Európa - História.

KARÁTSÓN Gábor

Ulrik úr keleti utazása avagy A zsidó menyasszony. Bp., 1992, 2000 Kiadó. 1-2. kötet.

Kirekesztők. /Antiszemita írások 1881-1992./ (vál. és bev.: Karsai László.) Bp., 1992, Aura K. 212 p. (In: Mészöly Miklós „Halk előszó az antiszemitizmushoz” (IX-XI. p.); Karsai László „A gyűlölet öröksége. Bevezető tanulmány”(XI-XXVIII. p.); Dühring, Eugen (1881) „A zsidókérdés mint fajj, erkölcsi és kulturális kérdés”(1-5. p.); „A tisztaeszlelő per a Parlamentben (1882)” (5-10. p.); Drumont, Eduard (1886) „A zsidó Franciaország” (10-13.p.); Verhovay Gyula „Az ország urai (1890)” (13-15. p.); Bartha Miklós „Kazár-földön (1901)” (15-18. p.); „Útban a világalom felé. Cion bölcseinek jegyzőkönyvei (1901)” (18-24. p.); „A 'Huszadik Század' körkérdése a zsidókérdésről (1917)” (24-36. p.); Szekfű Gyula „A három nemzedék (1920)” (36-38. p.); Bajcsy-Zsilinszky Endre „Nemzeti újjászületés és a sajtó (1920)” (38-42.p.); „A numerus clausus törvény nemzetgyűlési vitája (1920)” (42-54. p.); Poncins, Leon de „A forradalom titkos erői (1923)” (54-58. p.); Hitler, Adolf

„Harcom (1924-25)” (58-67. p.); Ford, Henry „A nemzetközi zsidó (1926)” (67-70. p.), Somogyi István „A szabadkőművesség igazi arca (1929)” (70-72. p.), Bosnyák Zoltán „Két világ harca (1934)” (72-73. p.); Molnár Ákos „A hitleri árjatorvények teljes szövege és magyarázata (1938)” (73-75. p.); Szálasi Ferenc: „Út és cél. A Hungarista Mozgalom kiáltványa (1935)” (75-81. p.); „Az első zsidótörvény parlamenti vitája (1938)” (81-90. p.); Erdélyi József „Solymosi Eszter vére (1938)” (90-92. p.); Németh László Kisebbségben (1939)” (92-98. p.); Endre László „Előszó L.de Poncins: A forradalom titkos erői című művéhez (1939)” (98-100. p.); „A második zsidótörvény parlamenti vitája (1939)” (100-109. p.); „A harmadik zsidótörvény parlamenti vitája (1941)” (109-116. p.); „A negyedik zsidótörvény parlamenti vitája (1942)” (116-119. p.); Szálasi Ferenc: „Beszéd az Értelmiségi Nagytanács ülésén (1942)” (119-121. p.); Szálasi Ferenc: „Nagyter, élettér, vezetónép (1942)” (121-125. p.); Németh László „Beszéd Balatonszárszón (1943)” (125-127. p.); „A betű öl. Soproni Hírlap 1944. május 4.” (127-128. p.); Csontos Márton „Gettóba a liberális-zsidó szellemet is! (1944)” (129 p.); Jaross Andor Beszéd nagyvárakon (1944)” (130-131. p.); Bosnyák Zoltán „Végső harc órájában (1944)” (131-133. p.); Bosnyák Zoltán: Vádirat a zsidóság ellen! (1944)” (133-135. p.); Oláh György „Magyarság és zsidóság (1944)” (135-136. p.); Endre László „A zsidóság útja (1944)” (137-139. p.); Pálffy Fidél „Meggondolt tervszerűséget a zsidókérdés megoldásában (1944)” (139-141. p.); Bosnyák Zoltán „Leszámolunk (1944)” (141-143. p.); Olasz Antal Ferenc „Olvasói levél (Harc, 1944)” (143-144. p.); Darvas Ferenc „Őszinte szót a zsidókérdésben (1945)” (144-146. p.); Kopeczky, Vacláv „A kozmopolitizmus ellen, a szocialista hazafiságért (1952)” (147-148. p.); „A csehszlovákiai államellenes összeesküvő-központ pere (1952)” (148-149. p.); Püski Sándor „Válasz Cserépfalvi Imrének (1988)” (149-150. p.); „Borzalmas dolog a jobbratolódás (1990)” (150-151. p.); Sebestyén Béla „A másság tisztelete (1990)” (151-152. p.); Zsido Barnabás „Az antiszemitizmus néhány oka (1990)” (152-153. p.); ifj. Grezsa Ferenc „Apák és fiúk (1990)” (153. p.); Kunszabó Ferenc „Eljön az igazság órája (1990)” (154. p.); „Az MDF elnökségének nyilatkozata (1990)” (155. p.); Szócs Zoltán „Rotschild és a tutajosok (1990)” (155-156. p.); Erdélyi István „Kárpátalja (1990)” (156-157. p.); „A Herman Ottó Társaság állásfoglalása – A magyarországi magyar nemzetiség sérelmei és követelése (1990)” (157. p.); Csoóri Sándor „Nappali hold (1990)” (158-159. p.); Benedek István „Nemzetiség és kisebbség (1990)” (160. p.); Kurucz Gyula „Üldözöttek és üldözöttek (1990)” (161. p.); Csoóri Sándor A mélypont – Válasz Kertész Ákos nyílt levelére (1990)” (162-163. p.); Kunszabó Ferenc „Mondj ellent a gonosznak! (1990)” (163-165. p.); Krómer István „Gondolkodhat-e szabadon egy szabadgondolkodó (1990)” (165-166. p.); Romhányi László „Számonkérés, felelősségre vonás, elszámoltatás, elszámolás (1991)” (167. p.); Benedek István „Tiltakozom (1991)” (168. p.); Csurka István Válasz Elek Istvánnak (1991)” (168-170. p.); Kannás Alajos „Kedves meg- és meg nem jelentek (1991)” (170. p.); „A Nemzetközi Valutaalap manőverei (1991)” (171. p.); Bujdosó P. Gyula „Megbékélést! (1991)” (171-172. p.); Padányi Viktor „Néhány szó a zsidó katasztrófáról (1991)” (173-177. p.); Csurka István „Rádiójegyzet a „Vasárnapi Újságban”(1991) (177. p.); Bogdán Emil „De ki az én felebarátom? (1991)” (178-179. p.); Sebestyén Béla „A nép és a kétféle elit (1991)” (179-180. p.); Sándor András „Kirekesztés és önkirekesztés (1991)” (181. p.); Stolmár G. Ilona „Egyenlőség – kettős mértékben (1991)” (182-183. p.); Révffy László „Rákosi – Berija (1991)” (183. p.); Balczó András „A sikerről (1991)” (184. p.); Csurka István „Helyszíni közvetítés (1991)” (184-185. p.); Benedek István „Sajtótisztesség – Megnyitó beszéd a MÚK közgyűlésén (1991)” (187. p.); Csurka István „Néhány gondolat a rendszerváltás két esztendeje és az MDF új programja kapcsán (1991)” (189-193. p.); Vajner Attila „A kozmopolita világhomogenizációs utópia (1992)” (194-195. p.).

KERTÉSZ Imre

Gályanapló. Bp., 1992, Holnap K. 256 p.

KISCH, Egon Erwin

A Gólem éledése. - Gettótörténetek. (ford: Borongó Ferenc.) Bp., 1992, Littoria K. 175 p.

KISHON, Efrajim

Hogy volt? Bp., 1992, Officina Nova.

KOESTLER, Arthur

Mint éjszakai tolvaj. (ford: Borbás Mária.) Bp., 1992, Fabula K. 311 p.

Koestler emlékkönyv. (összeáll: Hidegkúti Béla.) Bp., 1992, Bethlen Gábor K. 189 p.

KOMOLY Ottó

Cionista életszemlélet. Kísérlet a pozitív zsidó hivatástudat természetrajzához. (bev: Engländer Smuel és Farkas Éva.) Bp., 1992. 35 p. /Bethlen téri füzetek 2./.

KOMORÓCZY Géza

Bezárkózás a nemzeti hagyományba. Az értelmiség felelőssége az ókori Keleten. Tanulmányok ókori keleti szövegek értelmezése köréből. Bp., 1992, Akadémiai K. 404 p.

KONRÁD György

A városalapító. Bp., 1992, Pesti Szalon K. 186 p.

KORNIS Mihály

Végre élsz. Bp., 1992, Cserépfalvi K. 208 p.

KRAUS, Naftali

Próféták könyve. Bp., 1992, Chabad Lubavics Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület.

KRAUS, Naftali

A rabbit hazaárulással vádolták. Bp., 1992, Chabad Lubavics Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület.

LÁSZLÓ Károly

Az út Auschwitz felé. Ifjúságom Magyarországon. (ford: Esterházy Mátyás) Bp., 1992, Kapu K. 428 p.

A magyarországi fiatal zsidó vezetők kézikönyve 1. köt. A jelenkor zsidósága. Petach Tikva, 1992, Pamaliya Intézet. 102 p. (in: Fleischman, Joseph „Az újkori zsidóság szellemi irányzatai” (1-15. p.); Fleischman, Joseph „A magyarországi zsidóság eszmeáramlatai a modern időkben” (16-31. p.); Jeshurum, Élijahu „A diaszpóra zsidósága” (32-42. p.); Jeshurum, Élijahu „A Holocaust” (59-80. p.); Jeshurum, Élijahu „A magyarországi Holocaust” (81-102. p.); Schweitzer Gábor „Bennünk élő történelem. Epizódok a magyarországi zsidóság 1945 utáni történetéből” (42-58. p.).

A magyarországi fiatal zsidó vezetők kézikönyve 2. köt. Zsidó kultúra. Petach Tikva, 1992, Pamaliya Intézet. 94 p. (in: Herzl Tivadar „Dr. Gáldor Eljahu” (72-85. p.); Jabotinsky, Vladimír „Jakov Fleischman” (86-94. p.); Moskovits, Zwi: „Embertársainkkal szemben való magatartásunk ősi forrásai alapján” (10-24. p.); Sáróni, Simon: „A Biblia szociális értékrendje” (1-9. p.).

MANDELSTAM, Oszip

Árnyak tánca. /Esszé, esztétikai írások./ (ford: Erdődy Gábor.) Bp., 1992, Széphalom Könyvműhely 150 p.

MÁNDY Stefánia

Az ellopott történelem. Versek 1944-1992. Bp., 1992, Typotex K. 167 p.

McCAGG, O. William

Zsidóság a Habsburg Birodalomban 1670-1918. (ford: Boris János). Bp., 1992. Cserépfalvi K. 217 p.

NEUDECKER, Reinhard

Az egy isten sok arca. (ford. Kerényi Gábor.) (szerk: Endreffy Zoltán.) Bp., 1992, Keresztény - Zsidó Társaság – Mérleg K. 128 p.

POLGÁR Ernő

A sárgacsillagok nyomában. Szociográfia a bácsalmási zsidókról. (A Bács-Bodrog vármegyei gettó szociográfiája.) Bácsalmás, 1992, Bácsalmási Baráti Kör K. 67 p.

RAJ Tamás

Zsidó emlékek. Bp., 1992, Fővárosi Polgármesteri Hivatal. /A mi Budapestünk. /

RICZU Zoltán

Zsidó emlékek és épületek Nyíregyházán. Nyíregyháza, 1992, Jósa András Múzeum Kiadv. 132 p.

ROSNER Árpád

Gyújts lámpát a holnapoknak. Versek. Bp., 1992, szerzői kiad. 169 p.

ROTH, Philip

Anatómialecke. (ford: Nemes Anna.) Bp., 1992, Európa K. 263 p.

SÁSDI Sándor

Az utolsó szó jogán. Bp., 1992, Széphalom Könyvműhely. 140 p.

SCHEIN Gábor

Szavak emlékezete. Bp., 1992, Kráter K. 85 p.

SCHWEITZER József

Szefárdok Magyarországon és Erdélyben. Bp., 1992, MTA Judaisztikai Kutatócsoport Értesítője 7. szám. 13 p.

SEMPRUN, Jorge

De szép vasárnap! (ford: Kamocsay Ildikó.) Bp., 1992, Európa K. 432 p.

SZABOLCSI Lajos

Két emberöltő – Az Egyenlőség évtizedei (1881-1931). (Sajtó alá rend: Szabolcsi Miklós.) (szerk: Komoróczy Géza.) Bp., 1992, MTA Judaisztikai Kutatócsoport.

SZÉKELY Magda

Összegyűjtött versek. Bp., 1992, Belvárosi K. 156 p.

TÁBOR Béla

A zsidóság két útja. Reprint. Bp., 1992. Pesti Szalon K. 177 p.

TIMÁR László

A rettegések évszázadai. (Adalékok az inkvizíció és a pogromok történetéhez.) Bp., 1992, szerzői kiad. 282. p.

VERMES Géza

A holt-tengeri tekercesek – Negyven év után. (ford: Gera Magda.) Bp., 1992, MTA Judaisztikai Kutatócsoport Értesítő 6. szám. 23 p.

VÖRÖS Márton

Teérted is...(Egy svéd vöröskeresztes visszaemlékezése Pécs tragikus napjaira.) Bp., 1992, Gondolat K. 323 p.

Vöröskeresztes embermentők 1944-1945. (összeáll: Botos János - Szita Szabolcs.) Bp., 1992, Antifasiszta füzetek.

YERBY, Frank

Testvérem, Júdás. (ford: Szabados Tamás.) Bp., 1992, Fabula K. 354 p.

Zsidóság - identitás - történelem. Tanulmányok. (szerk: Kovács M. Mária - Yitzhak M. Kashti - Erős Ferenc.) Bp., 1992, T-Twins Kiad. 194 p. (in: Gerő András „Liberálisok, antiszemita és zsidók a modern Magyarország születésekor” (9-22. p.); Karády Viktor „A Shoah, a rendszerváltás és a zsidó azonosságtudat válsága Magyarországon” (23-45. p.); Kovács M. Mária „Zsidók és magyarok a rendszerváltás után” (49-58. p.); Karsai László „A Shoah a magyar sajtóban 1989-1991” (59-81. p.); Erős Ferenc „A zsidó identitás szerkezete Magyarországon a nyolcvanas években” (85-96. p.); Kovács András „Identitás és etnicitás. Zsidó identitásproblémák a háború utáni Magyarországon” (97-113. p.); Mészáros Judit „Az elfojtás visszatér” (114-127. p.) Pető Katalin „Engem az antiszemita sodort a zsidók közé.” Az identitástudat változásai” 128-137. p.), Gur, Naomi: „A kortárs csoport szerepe a magyarországi zsidó fiatalok identitásának kialakulásában” (141-155. p.); Gozman, Leonyid: „Egyéni választás. Mit jelent zsidónak lenni Oroszországban?” (156-172. p.); Melchior, Malgorzata: „Zsidó identitás a stigmatizáció és a személyes választás között” (173-182. p.), Ben-Rafael, Eliezer: „A zsidó identitásformák egy paradigmája” (183-194. p.).

ZSOLT Béla

A végzetes toll. Bp., 1992, Századvég K. 394 p.

Disszertációk, szakdolgozatok:

ELTE BTK

Zsengellér József:

A s(z)amaritánus közösség kialakulása.

CD-K, lemezek:

Kárpátalja népzeneje. (Kiss Ferenc és Stoller Antal gyűjtése.) Bp. 1992, Quint.

A Budapesti Klezmer Band lemeze a Quint és a Harmónia Mundi kiadásában jelent meg.

Zsidó kántorművészet Magyarországon. A Duo-Sound lemezén Kálmán Tamás, Klein Ervin, Fekete László és Tóth Emil énekelnek liturgiai dalokat.

"Szól a kakas már" - a Muzsikás-együttes magyar-zsidó népzenei CD-je.